

Oila va jamiyat

№ 27 (1430)
10-IYUL
2019-yil

Gazeta 1991-yil 1-sentabrdan chiqqa boshlagan

E-mail: oilavajamiyat@mail.ru

@oilavajamiyatgazetasi_bot

Prezidentga maktub

– Биласизми, Президентимизга мактуб ёзишни анчадан бери орзу қилар эдим. Бироқ, Ўзбекистонимизда шеър ёзадиган қизчалар жудаям кўплигини билганим учун менга жавоб хати ёзишларини тасаввур ҳам қилмагандим. »3

Astarchining bolasi

Тунов куни мактабдан қайтганида онаси тикув машинкани шиқирлатиб ўтирган экан, “Нима қиляпсиз?” деб сўраган эди: “Энди замон ўзгарди. Одамлар тайёр кўрпа сотиб олишга ўтишди. »6

Qizamiq yuqadimi?

Қизамиқ – бу ўткир юқумли вирусли касаллик бўлиб, у асосан ҳаво томчи орқали бемор кишидан соғ одамга юқади. Ҳозирги кунда касалликка чалинганларнинг 80 фоизини кукрак ёшидаги болалар, эмлаш ёшига етмаган чақалоқлар ташкил қилади. »11

Qo'lbola ichimliklar

Оддий кран сувидан ишлатишга виждони қийналадиган бундай сотувчилар, афсуски, юзтадан битта. Аксарияти апил-тапил маҳсулотини тайёрлаб, тезроқ сотиб пул қилишга шошилади. »12

MEHR VA PUL MOJAROSI

yoхud bugunning bolasiga nima kerak?

Nega bloggerlarning «KETMONI» uchmoqda?

Бугун журналистика соҳасига қадам қўяётган ёшларнинг аксарияти ўз блогини яратишга интилмоқда. Ҳатто шу йўналишдаги университетларда ўқиса ҳам дарс қолиб, айрим блогерлар тренинга иштирок этишни маъқул кўрмоқда. Улар қандай қилиб кўп ўқувчи йиғиш, қандай қилиб қизиқарли ёзиш сирларини ўргатармиш.

МА'RIFATLI MUNOSABAT MAHSULI

Сенатор, Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, Хотин-қизлар қўмитаси раиси Элмира Боситхонова ижтимоий тармоқларда аёлларнинг сиёсатдаги ўрни ҳақидаги фикри билан кўп баҳс-мунозараларга мавзу бўлган "Миллий тикланиш" партияси депутати Кабул Дусов (Қобилжон Дўстов) билан учрашди. Сўхбат шарқона ва ўзаро ҳурмат ҳамда эҳтиром руҳида кечди.

Учрашув жараёнида К.Дусов аввало ОНА зотига доим таъзимда эканини, аёлларга ҳурмат ва эҳтироми чексизлигини ва бугунги айрим раҳбар аёлларнинг салоҳиятини юқори баҳолашни, "Қачонки сиёсатда аёллар билан болалар ҳукм юргизадиган пайт келса, билинг, мамлакат тез орада пароканда бўлади..." деган фикр ўзиники эмаслигини ва буни маълумот тарзида жойлаштирганини, аёлларга салбий қарашни шакллантириш фикридан йироқ эканини билдирди.

Ўз навбатида Элмира Боситхонова шундай фикрларни қайд этди:

"Ўғлим Қобилбек, Мен Сизга уруш эълон қилмадим, иддао ҳам қилмадим. Чунки, дунёда баҳслар, тортишувлар, ижтимоий тармоқлардан туриб ҳақорат қилишлар шунчалар кўпайиб кетганки, бу жараённи давом эттиришдан, бу занжирга бир халқча бўлиб қўшилишдан ҳеч қандай фойда йўқ. Аждодларимиз ҳам шарқона дипломатия, мурсоай мадора усулларини қўллаб кам бўлишмаган.

Қолаверса, Сиз ҳали ёшсиз ва ёшлик фикрлар мунтазам, қотиб қолган ақида ҳисобланмайди. Шунингдек, Сиз каби хорижда Ўзбекистонимизнинг шаъни учун курашиб, ўқиб-ўрганиб келган салоҳиятли бир йигит бу каби салбий фикрлар билан яшашига ишонмадим.

Яна бир нарсани айтишим керакки, Хотин-қизлар қўмитаси ижтимоий тармоқлардаги шу мавзудаги баҳсларга "шунчаки муносабат билдириб қўйиш ёки умуман эътиборсиз қолдириш" деган икки ҳолатдан ҳам йироқ. Шу боис мана Сиз билан очиқ мулоқот қилиб турибмиз.

Мен Сизга йўллаган хатимда ҳам айтганидек, фикр билдириш инсоннинг ўз шахсий ҳуқуқи эканини яхши биламан. Лекин, аввало ОНА, кейин шу мамлакатнинг аёллари бахту саодати йўлида фаолият юритаётган йирек бир жамоат ташкилотининг раҳбари, ҳукумат вакили сифатида фикр билдириш ҳуқуқи ўта шахсий бўлса-да, қайси мавзуда фикр билдириш у қадар шахсий эмас деб ўйлайман.

Қаранг, юртимизда аёллар,

болалар, оила фаровонлиги учун қанча ислохотлар амалга оширилмоқда.

Биринчидан, Мухтарам Президентимиз Шавкат Мирзиёев Олий Мажлиси Сенатининг 21 июнь кунги ялпи мажлисида: "Аёлга бўлган ҳурмат-эътибор — бу, аввало, оилага, жамият келажағига бўлган ҳурмат-эътибор ифодасидир", — дедилар. Бу изоҳ талаб қилмайдиган ҳақиқат!

Иккинчидан, бугун давлат сиёсатининг умумий руҳиятида аёлларга муносабат янада юқори босқичга кўтарилди.

Учинчидан, Президентимиз Ўзбекистонда гендер тенглик масаласини ҳал этишнинг йўлларини куночаклик, фидойиллик билан кўрсатиб бериб, яъни Сенатда Хотин-қизлар ва гендер тенглик масалалари бўйича қўмита тузишни таклиф қилдилар.

Тўртинчидан, жорий 30 фоизлик квотани кўр-кўрона эмас, сифатли бажаришни талаб қилмоқдалар.

Бешинчидан, Олий орган — Сенат раислигига аёл кишини тавсия қилиб, аёлнинг ўрни, мақоми ва қадрини кўрсатиб

бердилар!

Шунингдек, Суриядаги жанг майдонларидан бир гуруҳ хотин-қиз ва болаларни қайтариб, оқ ювиб, оқ тараб, уларга меҳр ва инсонпарварлик кўрсатилди. Нега? Чунки, улар инсон! Уларнинг аксарияти АЁЛ ва БОЛАлардир!

Мана шундай улкан ижтимоий-сиёсий ҳодисалар даврида ҳар бир ўзини қадрлаган фуқаронинг шахсий фикри ҳам юртининг тараққиётига, мамлақати оналарнинг қадрини юксалишига хизмат қилиши ва бундай пайтда юртимизнинг сиёсий майдонидagi Сиз каби билимли, тадбиркор йигитлар Юртбошига камарбаста бўлиши зарур деб ҳисоблайман.

Бугун аёл зотини ерга урадиган, унинг қадрига таҳдид қиладиган ҳолатлар шундоқ ҳам "етарлича". Дунё давлатларининг аксарияти аёлга бўлган муносабатни юксалтира олмай оловра ва бу оворалик умуминсонийлик, ижтимоийлик касб этиб бормоқда. Бу холга қарши қандай курашиш мумкин?!

Менимча, аёлни ижтимоий-сиёсий фаоллаштириш, гендер

тенгликни таъминлаш ҳам ана шу ҳолни бартараф этишга ёрдам беради.

Бироқ, гендер тенглик дегани, эркак билан аёлнинг вазифа ва мажбуриятларининг алмашиб қолиши, аралашиб кетиши, ёки миллий ва диний қадриятларимизда азалдан устувор бўлган ЭРКАК УЛУҒ ЗОТ деган илоҳий тушунчанинг йўқолиб кетиши дегани эмас!

Гендер тенглик, аёлни ижтимоий-сиёсий фаоллаштириш дегани бу Яратганнинг ўзи нозик қилиб яратган АЁЛ, ОНА зотини қўллаб-қувватлаш, жабрдан, зулдан ҳимоялаш, барча инсоний ҳуқуқлари билан бахтли яшашини таъминлаш деганидир!

Қолаверса, аёл бўлиш, оналик мақомига эришиш осон иш эмас. Аёл зотининг бир ташкилотни бошқариб ўтиришдан ҳам кўра мураккаб ва оғир вазифалари бор! Сиёсатда эса аёлнинг оқилалиги билан кўп нарсани эришиши у қадар қийин ва ўринсиз эмас."

Ушбу сўхбат чоғида К.Дусов ўзининг онаси, оиласи, аёли, уч нафар қизалоқларига, Ватанига бўлган меҳру муҳаббати юксак эканини, Президентимиз олиб бораётган сиёсатни қўллаб-қувватлашини, бу борада ўзи ҳам депутат сифатида халқимизга фойдаси тегадиган ишлар қилаётганини ва бундан кейин ҳам шу эзу фаолиятида давом этишини билдирди.

К.Дусов: "Мана шу баҳслар жараёнида мени фақатгина ўз онам ва Хотин-қизлар қўмитаси чуқур тушуна олди, бундан кейин тимсолида оналаримизнинг ҳаёти, сиймоси акс этган ушбу ташкилот билан яқин ҳамкор бўламан!" деган хулоса билан фикрини яқунлади.

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитасининг Матбуот хизмати

GENDER TENGLIK MASALALARI BO'YICHA QO'MITA TUZISH TAKLIFI BERILDI

Мамлакатимизда хотин-қизларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, ижтимоий-сиёсий ҳаётда тўлақонли иштирок этишига эришиш, гендер тенглик ва репродуктив саломатликни таъминлаш бўйича қўламдор ишлар амалга оширилмоқда.

Давлатимиз раҳбарининг 2018 йил 2 февралдаги "Хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш ва оила институтини

мустаҳкамлаш соҳасидаги фаолиятни тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги фармони ҳам бу борадаги ишларни янги босқичга олиб чиқди, десак муболага бўлмайди.

Айниқса, аёлларнинг ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий-ҳуқуқий фаоллигини ошириш давр талабига айланган бир вақтда юртимизда бу борада амалга оширилаётган ижобий ишлар нафақат халқимиз, балки жаҳон ҳамжамияти, жумладан, БМТ, Халқаро меҳнат, Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотлари, ЮНИСЕФ каби нуфузли халқаро ихтисослашган муассасалар томонидан эътироф этилиб, юқори баҳоланмоқда.

Эътиборлиси, юртимизда ижтимоий ҳимояга муҳтож аёлларни замонавий уй-жойлар билан таъминлаш бўйича янги тизим яратилди. Ана шу тизим асосида 1 минг 564 хотин-қиз нафақат уй-жойга, балки иш ўринларига ҳам эга бўлди.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев Олий Мажлиси Сенатининг йигирманчи ялпи мажлисидаги нутқида Ўзбекистон аёллари ҳақида яна бир бор илқ фикрларни билдирди. "Аёлга бўлган ҳурмат-эътибор — бу, аввало, оилага, жамият келажағига бўлган ҳурмат-

эътибор ифодасидир", деди давлатимиз раҳбари. Ер юзидagi хар қайси жамиятнинг маданий даражаси унинг аёлларга нисбатан муносабати билан белгиланиши ҳақидаги фикр ҳам бежиз айтилмаган.

Бугунги кунда олий вакиллик органи ҳисобланган Олий Мажлиси Сенатига — 17 нафар сенатор, Қонунчилик палатасига — 21 нафар депутат аёл фаолият олиб бормоқда. Маҳаллий Кенгашларда эса халқ вакилларининг 23 фоиздан зиёдини хотин-қизлар ташкил этади. Мингдан ортқ аёл маҳалла фуқаролар йиғинини бошқариб келмоқда.

Президентимиз томонидан мазкур тадбирда парламентда ва маҳаллий Кенгашларда хотин-қизлар улушини кўпайтириш, ижтимоий шароити оғирларни қўллаб-қувватлаш, улар ўртасида ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, иш билан таъминлаш масалаларида нодавлат ташкилотларнинг иштирокини фаоллаштириш, замонавий касб-хунарларни пухта эгаллаши учун шароит яратиш каби бир қатор вазифалар белгилаб берилди. Ушбу вазифаларнинг ижросини таъминлаш, албатта, хотин-қизларнинг жамият ҳаётида муносиб ўрин эгаллаши, ижтимоий нуфузини янада юксалтиришига

хизмат қилади.

Давлатимиз раҳбари Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатига янги тузилма — Хотин-қизлар ва гендер тенглик масалалари бўйича қўмита тузиш таклифини берди. Бу тузилма, албатта, мамлакатимиз ҳаётида хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш, уларга кенг имкониятлар яратишда муҳим аҳамият касб этади.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, бугунги глобаллашув жараёнида "Эркаклар ва аёллар учун тенг ҳуқуқлар ва имкониятлар кафолатлари тўғрисида"ги, "Хотин-қизларни таяйиқ ва зўравонликлардан ҳимоя қилиш тўғрисида"ги қонун лойиҳалари ишлаб чиқишни даврнинг ўзи тақозо қилмоқда. Мазкур жараёнларда биз депутатлар ҳам фаол иштирок этиб, ҳар бир моддаси тўғридан-тўғри ишлайдиган, ҳуқуқни қўллаш амалиётида қийинчилик туғдирмайдиган халқчил қонунлар яратилишида ўзимизнинг муносиб ҳиссамизни қўшамиз.

Мавлудхон ХўЖАЕВА,
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутати.

XAYRIYADAN BOSHLANGAN ISH XAYRLI BO'LADI

Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси раиси Элмира Боситхонованинг Хоразм вилоятига ташрифнинг илк тadbири хайриядан бошланди. Вилоят Ёшлар марказида бўлиб ўтган тadbирда Хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш жамоат фонди ҳисобидан молиялаштирилган вилоятдаги 85 нафар имконияти чекланган хотин-қиз ва болаларга 100 миллион сўмга яқин ногиронлик аравачаси, эшитиш мосламаси, ҳасса ва қўлтиқтаёқлар, озик-овқат маҳсулотлари тарқатилди.

ХАЛҚҚА ЯҚИН БЎЛСАНГ, ҲАҚ СЕНГА ЯҚИН

Э.Боситхонова навбатдаги тadbирда Хотин-қизлар кўмиталари раҳбарларининг оддий, содда, халқчил ва самарали фаолият юртишининг механизмларини тушунтириб берди.

Хотин-қизлар кўмиталари раҳбарлари ҳукумат вакили бўлибгина қолмай, жамоат ташкилотининг фидойиси, одамлар билан мулоқотда камтарлик, муаммоларга оқилона ечим топа билиш фазилатларига эга бўлиши зарурлигини уқтирди. Ҳар бир ҳамкор ташкилот билан иш олиб боришнинг содда усулларини кўрсатиб берди.

Оилалар тотувлигига ҳисса қўшаётган мутахассисларни, ажрим ёқасига келиб қолган оилаларни яраштирган

қайноналарни "Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитасининг ташаккурномаси" ва аёлга уй-рўзгорда керак бўладиган қимматбаҳо совғалар билан тақдирлади.

ЭЪТИРОЗ. ТАКЛИФ ВА МУНОСАБАТ

Элмира Боситхонова Хоразмдаги 23 нафар Зулфия мукофоти совриндорларининг ақсарияти билан учрашди. Юзма-юз суҳбатларда вилоятдан тавсия этилиб Зулфия мукофотиغا сазовор бўлган қизларнинг мониторинг натижалари таҳлил этилганда, совриндорларнинг 70 фоизи жамоат ишларида фаол, Бош прокуратура, Ички ишлар, Ҳаво йўллари каби мураккаб тизимларда, шунингдек, бир қисми Республика ташкилотларида масъулиятли вазифа-

ларда фаолият юритаётгани ва уларнинг деярли 100 фоизи ижтимоий-сиёсий фаол жараёнлар – сайловларда иштирок этиш ниятида экани маълум бўлди.

Совриндор қизлар кейинги пайтларда уларнинг мониторинги, муаммоларини ҳал этиш ишлари ўз ҳолига ташлаб қўйилганини, ижтимоий тармоқларда уларга нисбатан айтилаётган баъзи фикрлардан норози эканликларини билдирдилар ва мазкур масалаларни ҳал этиш учун энди ўзлари сафарбар бўлиб қаттиқ меҳнат

қилишга бел боғлаганларини таъкидладилар.

Тadbирга таклиф этилган Зулфия мукофотига номзодлар, имконияти чекланган қизларнинг муаммолари, таклиф ва тавсиялари тингланди. Совриндорларнинг ушбу қизлар билан дўстона муносабатлари мустаҳкамланиши, Хотин-қизлар кўмиталарининг фаол ёш хотин-қиз кадрлар сафи бўлган ушбу совриндор қизларнинг кўмитанинг олдига қўйилган мақсад ва вазифаларини бажаришда асосий кучлардан бири бўлиб меҳнат

қилишининг чоралари кўрилди.

Тadbир доирасида Урганч шаҳри ва тумандаги Аёллар реабилитация маркази, Аёллар маслаҳатхонаси, Қизлар саломатлиги маркази, Хотин-қизлар тadbиркорлик маркази каби ижтимоий тузилмаларнинг фаолияти кўрилиб, бешта ташаббуснинг 5-ўнналиши – аёлларни иш билан таъминлаш ва уларга кредитлар бериш ҳолатлари билан танишилди, ишни янада яхшилаш юзасидан кўрсатма ва тавсиялар берилди.

Ўз мухбиримиз

PREZIDENTGA MAKTUB YOZGAN QIZ

Таҳририятимизга сочлари қирққоқил қилиб ўрилган ёқимтойгина қизча ойиси билан қириб келганда 2-синфда ўқирди. Узини Зилола Шомуродова деб таништирган қизча шеър ўқиб берганида барчамиз ажабланиб: "Ростдан бу шеърларни ўзингиз ёздингизми?" – дея ҳайратланган эдик. Жажжигина шоира қизчанинг ишрали овози ва мисраларидаги сирли тўлқин қалбимизни ром этганди. Кунни кеча ижтимоий тармоқлар орқали Президентимиздан мактуб олган зангиоталиқ шоира қизчанинг доверугини эшитиб, яна бор унинг дадиллиги ва жасоратидан, истеъдодидан ҳайратга тушдик. Уйларига кириб борганимизда Зилола бизни бир кучоқ раёхон ва ширин табассум билан қутиб олди. Ҳатто қувонч ва ҳаяжондан йиғлаб юборди:

– Биласизми, Президентимизга мактуб ёзишни анчадан бери орзу қилар эдим. Бироқ, Ўзбекистонимизда шеър ёзадиган қизчалар жудаём кўплигини билганим учун менга жавоб хати ёзишларини тасаввур ҳам қилмагандим. Қолаверса, мен оддийгина уста ва тикувчининг қизи бўлсам, менга вақт ажратиб, мактуб ёзишлари ва совға жўнатишлари кўнглимни жудаям кўтариб юборди.

– Зилола, илк шеърингизни қачон ёзгансиз?

– Биринчи шеъримни беш ёшимда ёзганман. Ўша пайтлари ҳали ўқишни ва ёзишни билмаганим учун шеър ёзим келса, дарҳол ойимни ёнимга чақириб, шеър айтаман, ёзиб олинг, дердим. Ҳозир ҳам илҳом келиб қолса, аввалгидек юзим қизий бошлайди. Ойимни чақирмасам ҳам улар менинг

ҳолатимни сезадилар. Аввал шеърингни ёзиб ол, кейин ишларингни қилаверасан, дейдилар.

– Қайси мактабда ўқийсиз? Устозларингиз сизга шеърят қилмасизми?

– Мен Тошкент вилояти Зангиота туманидаги 35-мактабнинг 5-синф ўқувчисиман. 2017 йилда "Онажонимга совға" номли биринчи китобчам чоп этилган. "Камалак юлдузлари" танловининг вилоят босқичида ғолиб бўлганман. Жорий йилда "Ёш китобхон" кўрик танловининг туман босқичида биринчи ўринни қўлга киритиб, вилоят босқичига йўлланма олдим. Устозларим Хатира опа Холметова ва Шаҳноза Жўрақуловаларни жуда яхши кўраман. Улар ҳам биринчи марта шеърларимни эшитиб кўрганларида ўзим ёзганимга ишонмаганлар. "Қани, менинг кўз унгимда куз фасли ҳақида шеър ёзиб бер-чи", – деб мени синаганлар. Шеъримни ўқиб кўриб роса хурсанд бўлганлар.

– Сиз учун энг яхши совға нима?

– Отам Музаффар Раҳимов устачилик билан шуғуллансалар-да, қаерга борсалар китоб кўтариб келадилар. "Қизим, сиз қанча кўп китоб ўқисангиз, келажагингиз шунча ёруғ бўлади", – деб тайинлайдилар. Улар совға қилган "Бобурома" китобини китоб жавонимнинг

энг тўрида сақлайман. Онажоним эса тикувчиликдан бўш вақтларида ҳам милола қиладилар. Ўқиб ва ёзишни ўрганганимча менга Худойберди Тўхтабоевнинг "Ширин қовунлар мамлакатиди", "Сариқ девни миниб", деб номланган романларини ҳамда Анвар Обиджоннинг шеърларини ўқиб берардилар. Ҳозирги кунда Уткир Ҳошимовнинг "Дунёнинг ишлари", деб номланган асарини ўқияман. Китоб жавонимда китобларим жуда кўп. Мен тарихий асарларга жуда қизиқаман. Яқинда онам менга Пиримқул Қодировнинг "Юлдузли тунлар" ҳамда "Авлодлар доғони" номли романларини олиб келдилар. Президентимиз эса менга 52 донга китоб билан бирга телевизор, ноутбук, планшет совға қилдилар. Бу китобларнинг ҳар бирини юрагим кўрига жойлаб ўқишни ният қилдим.

– Акангиз билан бир синфда ўқийсизми?..

– Ҳа, акам билан бир синфда ўқиймиз. Акам мактаб ёшига етганида мен ҳам бирга бораман деб туриб олганман.

"Беш баҳолар олибсиз, лекин жуда толибсиз. Ўқувчилик бурчини ўзингизга олибсиз.

Акажоним, меҳрибоним, сиз ақлли боласиз. Яхши ўқиб келажақда катта олим бўласиз",

– деб шеър ёзганман акам ҳақида. Акам доим мени ҳимоя қиладилар, шунинг учун ҳеч ким мени хафа қилмайди.

– Укангиз Муҳаммадали жуда шўх болага ўхшайди...

– Вой, қаердан билдингиз? Укам бироз қайсар ва шўх бола-да ўзи... Бироқ жуда яхши бола. У билан доим бирга уйнаймиз. Китоблар ўқиб бераман. У Пўлат Мўминнинг "Аканг хўроз – даканг хўроз" деб номланган китобини роса яхши кўради. Укам кўпинча мен билан рўчка ва қоғоз талашиб қолади. У кичкина бўлгани учун мен биринчи бўлиб кечириб қўя қоламан. Аразлашиб қолсак: "Шоира опажоним, мен сизнинг шеърларингизни жуда яхши кўраман", – деб кучоқлаб юзимдан ўпиб қўяди.

– Келажақда ким бўлишни орзу қиласиз?

– Мен журналист бўлишни орзу қиламан. Яна Ўзбекистонимиз ҳақида энг чиройли шеърлар ёзиш ниятим бор. Муҳтарам Президентимиз Шавкат Мирзиёевдан ёзган мактубимга жавоб олгач, елкамдан иккита қанот ўсиб чиққандек бўлди. Орзуларим амалга ошишига астойдил ишона бошладим. Туну кун эл-юрт равнақи, тинчлиги йўлида жон қуйиладиган, болаларни жону дилдан севадиган Юртбошимиз борлиги билан фахрланаман. Биз дунёдаги энг бахтли болалармиз, деб жар солгим келади. Тенгдошларимга Она Ватанимизнинг гуллаб-яшнашига ўз ҳиссангизни қўшишга шошилинг, бизнинг жаннатмакон юртимизга ўхшаш диёр ҳеч қаерда йўқ, деб айтгим келади.

Мухтасар ТОЖИМАТОВА
суҳбатлашди.

YAXSHI KUNLAR SHAROFATI

Сен келмасдан аввал
Кунларнинг
Бир неча номлари
Бор эди аниқ;
Якшанба, Душанба, Сешанба...
Энди бу номларни
Унутиб қўйдим.
Энди Яхши кунлар
Ҳамма-ҳаммаси.

Дарҳақиқат, шундай! Қадриятлари упуғланиб, мақом, бахшчилик санъати фестиваллари ўтказилаётган, туйгулар тарбияланаётган, ҳаёт тобора яхшиланаётган бу кунлар номини яхши, демай бўладими? Кўприқлар, йўллар, уйлар қурилаётган, юртинг ҳар гўшаси ободу бунёд бўлаётган бу кунларга яхшидан бошқа яна қандай чиroyли ном қўядик!? Эшу кексани китобхонликка, спорт майдонларига чорлаётган, руҳий, жисмоний соғломлик ҳақида давлат даражасида эътибор берилаётган бу кунлар чиндан-да яхшиликларни улғайтираётган, кўпайтираётган кунлар сифатида ватан тарихида ёзилмаептимми? Албатта, шундай. Айниқса, аёллар, оналарга бўлган ғамхўрлик фақат кунларимизнинг эмас, соатлар, дақиқаларимизнинг ҳам қимматини оширмоқда.

Жорий йилнинг 21 июнь куни Тошкент шаҳрида бўлиб ўтган Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг йигирманчи ялли мажлисида мамлакатимиз Президентни халқ вакиллари эътиборини яна бир марта шу масалага – Аёллар масаласига қаратди.

“... Аёллар халқнинг дардини бошқалардан кўра чуқур ҳис қилади”. Муҳтарам Президентимиз шу фикрини айтиш баробарида сўзларининг яна бир исботи сифатида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатида янги – хотин-қизлар ва гендер тенглиги масалалари бўйича кўмита тузишни таклиф қилди.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди раиси ўринбосари Холмўмин Ёдгоров раислигида бўлиб ўтган сайёр суд мажлисида қилган гуноҳлари боис жазога тортилган, бир неча йиллардан буён озодликдан маҳрумлик изтиробларини тартиб келаётган бир нечта маҳкумалар иши назорат тартибида кўриб чиқилди. Олти нафар маҳкумаларнинг баъзилари нафақа ёшида эканлиги, умуман олганда, ҳаммасининг қилган жиноятларидан чин кўнгилдан пушаймонлиги, ахлоқан тузалиш йўлига ўтганлиги, жазонинг асосий қисмини ўтаганлигини ҳисобга олиб, Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси кафилиги асосида жазонинг қолган қисмидан озод қилинди. Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, Хотин-қизлар кўмитаси раиси Элмира Боситхонованинг:

– Биз сизларнинг қилган гуноҳингиздан чин кўнгилдан пушаймон эканингизга ишониб, аёлигингиз, оналигингизни ҳурмат қилган

огрикли иқроор ўтади. Нега? Нима учун шундай бўлди?

Хоразмлик Дилором Бобождонова (ҳужжатда Диларом Бабанджанонова) нима сабабдан 1993 йилдан буён (орасида танаффуслар билан) бир эмас, икки эмас, уч марта қора курсида ўтирди? Умрининг ўн беш йилларча вақтини панжара орқасида ўтказди? Аслида Дилором жиноятчи бўлиб туғилганими? Йўқ, албатта. У ҳам барча тенгдошлари каби Қўшқўпирдаги ўрта мактабларнинг бирида 10-синфни тугатган эди.

– Менинг илк хатоим мактабда яхши ўқимаганим бўлган, – дейди Дилором биз билан суҳбатда ҳануз юзларини шашқатор ёш билан ювар экан: – Ўқитувчиларимиз “Ўқи!” деб жон куйдирар эди. Дангасалигим бор эди, дарс қилишга эринар эдим. Ўрта мактабни амал-тақал қилиб битирганим учун ҳеч қаерга ўқишга боролмадим...

Мактабда ёмон ўқиш, дарс қилишга

Рост, бу хатони қиладиганлар оз эмас. Улар Худо юқтирган касби орқасидан келган баракани қадрламайди. Қаноат қилмайди, оз ишлаб, кўп пул топгиси келади.

– Қизим касал бўлиб қолди. Дастлаб дори-дармонга пул топаман, деб гиёҳвандлик савдосига аралашганман. Қайнонам Тўхтажон эна мени бу балои азим йўлдан қайтаришга ҳаракат қилди, ялинди, охири вой бўлади, деди. Лекин пулнинг шайтони бор, деганлари рост экан, бир марта гиёҳванд моддани сотиб, мўмай пул олгач, яна шу ишни қилгим келаверди...

Собиқ маҳкумани тинглар эканмиз, фикрлар куйилиб келаверади: аслида шайтон пулнинг ичига эмас, бугун бу ғамларни аччиқ кўз ёш билан айтаётган аёлнинг ичига кириб олган эди. Шунинг учун у такрор-такрор жиноятга қўл ураверди. 1993 йил Ўзбекистон Республикаси жиноят кодексининг 127-моддаси 2-қисми билан 5 йил муддатга, 2003 йилда яна шу кодексининг 5-қисми 57-моддаси билан 7 йил муддатга, 2010 йилда эса яна шу жиноят тури билан айбланиб, 11 йил муддатга озодликдан маҳрум этилди. Бу маҳрумият Дилоромнинг фақат ўзини эмас, ўғил-қизларини ҳам эл олдида мулзам этди.

– Менинг ёшимдагилар вақтида ҳалол ишлаб, ҳуқуқнинг нафақасини олиб, яқинлари орасида яйраб яшاپти, – дейди у афсус билан. – Олди-орқаси тўла невара, суннат тўйлари, мучал тўйлари қилиб, тахя (дўппи) сига жиға қадалган ширинтойларни эркалатиб, бир аймон бўлиб ўтирибди. Менинг эса кунларимнинг номи армон бўлди... Бу гапларни боши эгилиб, титроқдан тўхтамай айтаётган Дилором Бобождонова 61 ёшга кирганида келди шу пушаймонга.

– Қайнонамнинг кўзи кўрмай қолибди, овозимдан танийди, бориб оёғига йиқиламан... – Аёлнинг таъзарриси кўп. Ҳа, оёғига йиқилиб уэр сўрайдиганларининг оз эмас. Раҳматли эринингизнинг руҳи... Қолаверса, маҳаллакўй... Сизга ишониб, жазоингизни бир эмас, икки марта қисқартирган аввалги судлар... Лекин таъқидлаб айтишимиз кераки, бугун ўқилган ҳукмнинг қадрини бошқача. Аёл киши учун у бор судланганлик оғир гуноҳ. Бугун сизнинг шу гуноҳингиздан ўтдилар. Ҳа, жамиятда катта кучга айланган Республика Хотин-қизлар кўмитаси сиз учун кафилик берди. Президентимизнинг бугунги инсонпарварлик сиёсатига таянган суд сизни оилангиз бағрига, оналигингиз, бувилингизга қайтарди... Сиз ўзингизга кўрсатилган бу имкониятнинг қадрига етинг.

Ҳануз озод бўлганига ишониб-ишонмай, 9 йиллик сўнгги маҳкумаликдан сўнг ўзини қандай тутишни билмай турган Дилором Бобождоновага шу гапларни айтган эканмиз, бу гаплардан гиёҳванд модда аталмиш захри қотил билан болалар, ўсимирлар, ҳатто, қизларни ҳам захарлаётган оғуфурушлар ҳам ҳушёр тортишини истардик. Зеро, одам боласини Аллоҳ берган эс-ҳушидан айриши оғир гуноҳ, бу гуноҳнинг жазоси икки дунёда ҳам оғир...

Дилором эса, дилоромлар эса ўзларига қилинган марҳаматнинг қадрига энди етати, чунки ҳаётларидаги энг катта марҳамат, энг катта ғамхўрлик озодликдир...

Қутлибека РАҲИМБОЕВА,
Ўзбекистонда хизмат
кўрсатган маданият ходими

oilavajamiyat@mail.ru

Олий Мажлис Сенати раиси лавозимига тарихда илк бор аёл киши – Танзила Нарбаеванинг сайлангани ҳам мамлакатимизда аёл, онани эъзозлаш янги босқичга кўтарилаётганини далиллади. Бу эъзоз фақат ижтимоий ҳаёт майдонига фаол, Президентимиз сиёсатининг амалдаги ижроларига камарбаста аёлларгагина нисбатан эмас, тақдир тақозоси билан адашган, хатосининг жабрини тортаётган аёлларга нисбатан ҳам қўлланилмоқдаки, бизнинг бугунги мулоҳазаларимиз шу ҳақда.

Яқинда Тошкент вилояти Зангиота туманида жойлашган 1-жазони ижро этиш муассасасида Ўзбекистон Республикаси Олий судининг сайёр суд мажлиси бўлиб ўтди.

холда, келгусида бундай нотўғри, аёл шаънига номуносиб йўлларга қадам қўймайсиз, деб сизни кафиликка ола-миз, деган ишончидан кўнгли мумдаи эриган, сайёр суд мажлиси раисининг: “Ўзбекистон Республикаси номидан ўқилган ҳукмидаги: ...Жазодан озод этилди...” жумласини эшитгач, қалб титроқлари кўз ёшларга айланган маҳкумаларни кўриб, яна ўша “яхши кунлар” ибораси ёдга келади.

Майли-да айриқлари дийдорга, соғинчлари қувончга айланган, уйлари-га қушдай қанот боғлаб учаётган бу маҳкумаларни озодлигининг илк онлари билан қутлар эканмиз, ҳаёдан “сочларингизга бевақт оқ, юзингизга ажин тушибди, ахир, бундай бўлмаслиги ҳам мумкин эди-ку”, деган

Собиқ маҳкумани тинглар эканмиз, фикрлар куйилиб келаверади: аслида шайтон пулнинг ичига эмас, бугун бу ғамларни аччиқ кўз ёш билан айтаётган аёлнинг ичига кириб олган эди. Шунинг учун у такрор-такрор жиноятга қўл ураверди. 1993 йил Ўзбекистон Республикаси жиноят кодексининг 127 моддаси 2 қисми билан 5 йил муддатга, 2003 йилда яна шу кодексининг 5 қисми 57 моддаси билан 7 йил муддатга, 2010 йилда эса яна шу жиноят тури билан айбланиб, 11 йил муддатга озодликдан маҳрум этилди.

эринининг нотўғри ҳаёт сари илк қадам эканлигини англаш учун Дилором Бобождоновага шунча йил керак бўлибди. Кошки, бугун ўқувчи парта-сида ўтирган қизларимиз бу ҳақиқатни эртарақ англасалар... Яхши ўқиб, ўз вақтида бирор касб-корнинг бошини тутсалар, хато йўлларда тирикчилик дардида адашиб, улоқмасалар... Дилором жиноят йўлига кирмасдан аввал нон заводида (ниҳоятда ҳалол касб) ишлади, Эркинбой Ражабов исм-шарифли йигит билан турмуш қурди. Учта – Одилбек, Санобар, Манзура исмли ўғил-қизлар кўриб, оналик мақомига эришди.

– Иккинчи хатоим нон заводида орт-тирган озми-кўпми малакамга хиёнат қилганим бўлди, – дейди Дилором. —

CHIMYON BAG'RIDA YASHNAYOTGAN HAYOT...

Тошкент вилояти Бўстонлиқ туманида оромгоҳлар, сиҳатгоҳлар, дам олиш масканлари жуда кўп. Чунки бу ернинг табиати ўзига хос, ҳавоси тоза. Ёзда ҳам чўққисидан қор аримайди Чимён тоғлари ана шундай дам олиш масканларини ўз бағрига олган.

Ўзбекистон соғлиқни сақлаш вазирлиги Тошкент фармацевтика институти Чимён ўқув амалиёт базиסי ҳам мана шу тоғлар орасида жойлашган. Атрофи дарахтлар билан қопланган, ёнидан шовуллаб ариқ оқиб ўтган бу оромгоҳда айна кунларда 80 нафардан ортиқ талабалар доривор гиёҳларни йиғиш, уларнинг таркибини ўрганиш билан бирга ҳордиқ чиқармоқда, десак муболаға бўлмайди. Чунки бу ерда талабаларнинг амалиёт ўқазилари, дам олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган.

— Ҳозир талабалар ўқитувчилари билан доривор ўт маҳсулотларини йиғиб келишга кетган, — дейди Тошкент фармацевтика институти ўқитувчиси, амалиёт раҳбари Аҳмаджан Тугалов. — Улар тоғдан қайтишгунича талабаларнинг йиққан маҳсулотлари ва гербарийлари билан танишиб туришимиз мумкин.

Фармацевтика фанлари бўйича фалсафа доктори Шаҳноза Халилова докторлик ишини ўтлоқ себаргаси ўсимлиги бўйича ёқлаган. Яъни 7 хил турдаги ўтлоқ себаргасининг биофаол таркиби бўйича. 2011 йилдан бери талабалар билан мана шу оромгоҳга келиб доривор ўсимликлар бўйича амалиёт ўтади. Россия, Олмаота, Санкт-Петербурги, Чимкентда бўлиб илмий иши бўйича материаллар йиғди, айна пайта тажрибаларини талабаларга

ўргатиб келмоқда.

— Талабалар билан гиёҳлар ўсадиган жойларга чиқиб, уларнинг таркибини, гулларини, биологик фаоллигини аниқлаймиз, — дейди Ш. Халилова. — Қайси ўсимликни қандай узунликда қирқиш кераклиги ҳам назоратдан четда қолмайди. Чунки ҳар бир ўсимликнинг биофаол моддалари ҳар хил қисмида жойлашган. Ишонасими, тоғнинг бу томонида ўсган дасторбош ўсимлигининг биофаол моддалари тоғнинг нариги томонида ўсадиган худди шу ўсимликниқидан фарқ қилиши, яъни кўп ёки кам бўлиши мумкин. Ўзбекистон наъматаги билан Россия наъматагининг ўртасида ҳам жуда катта фарқ бор. Ҳар бир доривор ўсимлик ўзининг яшаш жойи, иқлимга

қараб биофаол моддаларига эга бўлади. — Ўтларни териб олишнинг ўз вақтисоати бор, — дейди Шаҳноза Халилова суҳбат давомида. — Уларни эрта тонгда териб бўлмайди. Чунки гиёҳларга шудринг тушган, яъни ҳўл бўлади. Агар ҳўлликча териб олинса, маҳсулот сифати бузилади, қорайиб қолади. Доривор гиёҳларни териш учун энг қулай вақт июнь ойининг охири июлнинг ўртаси ҳисобланади.

Дарвоқе, баъзи ўтларнинг илдизини, меваларини кеч кузда йиғиштириб олишга тўғри келади. Масалан, дўлана, наъматак ҳали пишмади. Илдизларни ҳам кеч кузда йиғиштириб олиш керак. Эман пўстлоғи эса эрта баҳорда олинади. Умуман олганда йилнинг ҳар фаслида

амалиёт ўташ мумкин бўлганда эди. Демак, биринчи босқичдан талабалар мана шундай амалиётни ўташса фойдадан холи бўлмайди. Бизда эса ҳозирча фақат беш йил давомида бир марта, яъни 3-босқич талабаларининг амалиёт ўташи белгиланган.

Амалиётчилар орасида ўзига берилган маҳсулот ва миқдоридан ҳам кўп ўсимлик йиғаётган ёшлар борлиги кишини қувонтиради. Жасур Эргашев, Отабек Султонов, Шоҳжаҳон Эшонқулловлар энг фаол ва тиришқоқ талабалар ҳисобланади.

Бир оздан сўнг талабалар елкасида доривор ўтлар солинган қопни кўтариб, тоғдан туша бошлашди. Ҳар бири ўзи учун алоҳида белгилаб берилган ўсимликларни қўриштириш учун жой ҳозирлаётган ёшларни кузатаман.

— Мен ҳозир қашқарбеда ўсимлигини териб келдим, — дейди учинчи босқич талабаси Абобакир Халимов. — Мана бу қумлоқ бўзочни ўт пуфаги, жигарни тозалайди, мана бу кийик ўт қон босими бор инсонлар учун фойдали, далаҳой ўсимлигини эса меъда-ичка касалликлари учун дори маҳсулотларини ишлаб чиқарилади.

Оромгоҳни тарк этарканман, йўл-йўлакай талабалар менга таништирган ўсимликларга кўзим тушади. Ана сариқ гуллари гўж-гўж бўлиб турган дасторбош, гуллари юлдузчани эсла-тадиган далаҳой, чакандаўт, зубтўрум, қашқарбеда, тоғрайхон, аччиқшувок... Хаёлингиздан "доривор бўлмаган ўт йўқ шеклилли рўтмизда" деган фикр ўтади. Улар шунчалик кўп ва қийос гулларини эдики, беихтиёр табиий бойликларни бисёр бўлган юрда яшаётганимдан кўнглимда шукроналик ҳисларини туйдим...

Барно СУЛТОНОВА

Хизмат сафари билан вилоятимизнинг барча туманларида бўламиз. Баъзан "Оила" илмий-амалий тадқиқот марказлари туман бўлимларига мурожаат қилиб келган фуқаролар билан муаммолари хусусида суҳбатлашиб қоламиз.

— Омонатга хиёнат қилган ўғлим ҳамда келинимни кечира олмаётган, қизим, — дейди марказга ёрдам сўраб келган бир онахон. — Турмуш ўртоғим бир ойларча касал бўлиб ётдилару бандаликни бажо келтирдилар. Бир қиз, бир ўғлимиз бор. Қизим кам таъминланган оилага келин бўлиб тушди. Дадаси шундан безовталанар эди. Умрининг сўнги кунларида мени олдидиларга чақириб, йиғиб қўйган пуллари-ни берди. "Буни Сабрия қизимга бер, иморатига ишлатсин, бу сенга омонат", деди. Шу пайт келиним Дилдора кириб келди. Мен ҳўжайимни билан овора бўлиб турганимда қўлимдаги пулни олиб бекитиб қўяман, кейинроқ бераман, деди. "Омонат" деганларини эшитди-ку", деб тинчландим. Таъзия маросимлари ўтгач, келинимга пулни олиб чиқинг, Сабрияга отаси берган омонатни топширайлик, дедим. Келиним эса, "Қанақа пул?!" деди уялмай — нетмай. "Вой", деб қолдим. Шу-шу рўзгоримиз тинчи бузилди. Бу моҳароларга ўғлим қўшилди. "Отам учун харажат қилганман, қолаверса, сизни ўлик-тириклингингиз бор", деди, қаттиқ ранжидим. Мана, 3 йил бўлди. Пенсиямни жамғариб юрибман, ёрдамлашинглар, дадангнинг сўнги сўзи, омонат, деб айтмаганларимда ҳам майли эди, деб ялиниб ёлвордим, — онахон кўзига ёш олди. — Қанча умрим қолди, билмадим. Аммо, ҳўжайимнинг омонатларини эгасига топширишим керак. Онахон билан узоқ суҳбатлашдик,

OMONAT TUYNUGI

yxud "Oila" markazining yangicha ishlash uslubi

хаммаси яхши бўлишига ишонтара олдим.

— Муроджонни қақиртирганман, — дедилар "Оила" илмий - амалий тадқиқот маркази туман бўлими раҳбари Муборак Наимова. — Биргаллашиб суҳбатлашамиз.

Қаршимизда турган йигит бошини ердан кўтармасди. У онаси олдидидаги айборликни ҳис этиб турарди. Аммо, отасининг сўнги васияти ҳақида чуқур мулоҳаза қилмаётган эди. Суҳбатимиз асосида Муроджонга бир ҳаётий ҳикояни айтиб бердим.

"... Мир Араб мадрасасининг киварериш деворида бир тешик бор. У тешикнинг томи "Омонат туйнуғи" деб аталар экан. Қадимда бой-бадавлат кимсалар даромадидан хайр-эхсон қилмоқчи бўлишса, бир қўл сизадиган

киришган экан, вақти қазойи этиб бу дунёни тарк этибди. Хосият момо уч қиз бир ўғилни ёлғиз улғайтира бошлабди. Рўзгорнинг камини бут қилиш билан умри ўтаверибди. Аммо эри олган омонатдан хабари йўқлиги учун уни тўлаш ҳақида ўйламапти. Қизларини эгаларига топшириб, она ҳам вафот этибди.

Ўғил чилангарликни ота касбим деб қадрлапти. Анча бойиб қолгач, Мизроб чилангар уйланишни режалаштирипти. Ўша кечқурун тушига ота-онаси кирпти.

— Ўғлим, мана улғайиб ҳам қолдинг. Менинг руҳим ҳам хотиржам бўладиган кунлар яқин, — дебди.

— Нега унақа дейсиз ота, мен сизнинг руҳингизни нотинч қиладиган ҳеч гуноҳ иш қилмадим-ку, — дебди ўғил ажабланиб. Онаси эса бир сўз демая

— Тўғриси, менга аёлим отам омонат деб берганларини айтмаган эди. Албатта қайтараман, — ўғил ердан нигоҳларини узмасди.

туйнукдан камбағал, бева-бечоралар учун атаган саховатини шу тешикка ташлаб кетишар экан. Уни ичкарида ким олаяпти ва у кимга берилишини ҳеч ким билмас экан. Худди шундай пулга муҳтож бўлган кимсалар бориб қўлини ўша туйнукка тиқиб омонатга пул олишар экан. Вақти келиб ҳамма омонатга олган пулини хиёнат қилмай қайтаришар экан.

Тоқи сарафанда баланд кўчада турадиган Мустафо чилангар пулга муҳтож бўлиб "Омонат туйнуғи"дан ўн тилла танга олиб ишларини йўлга қўйди. Энди омонатини қайтаришга

кўз ёшлари шашқатор йиғлармиш.

— Менинг омонат туйнугидан ўн тилла танга қарзим бор, шуни сен узишинг керак, — дебди ота.

Бу туш таъбирини узоқ ўйлаган ўғил омонат туйнугига олиб бориб бир танга берибди. Ичкаридан ҳеч қандай овоз чиқмабди.

Орадан чамаси уч кунлар ўтиб ўғил яна туш кўрибди.

— Ўғлим, омонатни қайтараётганимда бу Мустафо чилангар олган омонат қарз учун деб айтиш эсингдан чиқмасин, — дебди.

Ўғил янада қаттиқроқ меҳнат

қила бошлабди. Даромадлари бироз кўпайгач, яна омонат туйнугига борибди. "Бу Мустафо чилангарнинг омонати учун қарзи", дебди. Шунда ичкаридан овоз чиқибди:

— Ҳа, билардим... Мустафо чилангар ҳалол одам эди. У омонатга хиёнат қилмайди. Топганимга барака берсин, ўғлим, — дебди.

Шу воқеа сабаб Мизроб қачон даромадлари оиласи эҳтиёжларидан оша бошласа омонат туйнугига боришни одат қилибди. Шундай кунларнинг бирида омонат туйнугидан овоз чиқибди. "Мустафо чилангарнинг қарзлари тугади. Бу галги тўловингиз хайр-эхсон ўрнида қабул қилинди". Мизроб чилангар Бухоронинг катта бойларидан бўлиб элга танилибди. Омонат туйнугига хайр-эхсон қилишни унинг фарзандлари, неваралари ҳам давом этиришибди. Эшитишимча, ҳали-ҳануз эваралар, чеваралар Мустафо чилангарнинг омонатга хиёнат қилиш, қарзини қайтариш ҳақидаги оталаридан эшитган ўғитларини эслаб туришар экан.

— Сиз ҳам Муроджон, отангиз омонат деб берган пулни синглингизга қайтаринг. Ҳаммаси яхши бўлади, — дедим йигитнинг кифтига қўлимни қўйиб.

— Тўғриси, менга аёлим отам омонат деб берганларини айтмаган эди. Албатта қайтараман, — ўғил ердан нигоҳларини узмасди.

Орадан бир ҳафта ўтиб "Оила" маркази туман бўлими раҳбари Муборак Наимова қўнғироқ қилиб қолдилар.

— Опа, суюнчи беринг. Муроджон отасининг омонатини қайтарибди. Омонат туйнуғи ҳикояси таъсир қилибди. Она — бола аҳил-иноқ бўлиб келиб кетишди.

Кўнглим хотиржам тортиди. Аждодлар ўғити оилаларимиз мустаҳкамлиги йўлида хизмат қилаверади.

Моҳира ШАКАРОВА,
"Оила" илмий-амалий
тадқиқот маркази Бухоро вилоят
бошқармаси матбуот котиби.

ASTARCHINING BOLASI

Элёр дарсдан эртароқ чикди. Аниқроғи, кейинги дарсга киргиси келмади. Синфдоши Бекзод билан ораларидан гап қочди. Бекзоднинг:

– Астарчининг боласи, астарчи, астарчи! – деган таънаси суяк-суягига ча етиб борди. Мактабда бир дақиқаям қолгиси келмади.

Аслида, онасининг астарчи экани унга ёқмайди. Уйда бундан бошқаям ёқмайдиган нарсалар жуда кўп. Туриш-турмушлари, етишмовчиликлар... Битта кўйлакни уч йиллаб кийиши. Жағи очилган ботинкасини этиқдўзга қайта-қайта кўтариб бора-вериши... Ўн еттига кирган бўлса-да, йигитлардек пўрим кийина олмаслиги, икки йил аввал олинган костюмининг энги калта бўлиб қолганида ҳам кийишга мажбурлиги...

Онаси ҳар куни тонг сахарда туради. Учоққа ўт ёқиб, овқат пиширади. Утиннинг чарс-чурс синган товуши одамни ухлашга қўяди, дейсизми. Элёр калласини кўрпага бурқаб, тишини-тишига босиб, чидайди. Ниҳоят, онасининг қадам товушлари, эрталаб-ки шипир-шипир тинади.

“Худога шукр, намоз ўқишни бошлади”, деган ўйда уни эрталабки ширин уйку босади. Лекин бироздан кейин онасининг овози эшитилади:

– Элёр, овқатни пишириб қўйдим. Чой қайнатиб, термосга дамладим. Мактабга ноуштаксиз кетманлар, болам. Даданг уйғонса, совуқ сувга ювиниб юрмасин, катта термосга қайнаган сув қўйиб қўйдим. Совуқ сув билан аралаштириб бергин. Ўзинглар ҳам илиққина сувда ювининглар, хўпми?

– Хўп, – дейди у эринчоқлик билан. Онаси бошига оғир тугунини жойлаштириб, йўлга отланади. Дарвоза гўйиклаб очилиб, қарсиллаб ёпилади. “Шу ишни қилмасан нима экан?!” – деб ўйлайди Элёр дилгир аҳволда.

– Боқаларнинг онасига ўхшаб тикувчилик қилсин, бор, ана фаррошлик қилсин, бир кунимиз ўтади-ку, барибир”.

Мана, беш йилдирки, шу аҳвол, онаси ҳар куни сахармардонда тугунини кўтариб кўчага чиқиб кетади. Уйма-уй, кўчама-кўча юриб астарлик сотади. Бир ойда бир-икки марта Ташкентга, “Ипподром” бозорига бориб тўп-тўп мато олиб келади. Олиб келган матолари туғалгунча қишлоқма-қишлоқ юраверади. Баҳорни баҳор, ёзни ёз демайди. Қишининг қаҳратонидаям ташламайди бу ишини. Бир маҳалладан иккинчи маҳаллага пиёда кетаверади. “Лўлиларга ўхшаб кетдингиз, – дейди Элёр баъзида жаҳли чиқиб. – Қачонгача сандироқлаб юрасиз?”

“Лўли одаммасми, болам?... Ҳалол луқма билан боқялман сизларни, – дейди онаси кулимсираб. – Насиб этса, ўқилларни битириб, катта бўлганингизда уканг икковнинг шундай баракали кишилар бўласизки, ўшанда қўлимни совуқ сувга урмай ўтираман! Сизлар мени боқасизлар...”

Онаси бир кунга мўлжаллаган астарлигини сотиб бўлмагунча қайтмайди. Баъзида совуқдан кўллари ёрилиб кетади. Ёзининг жазирамасида юз-кўллари офтобда қуйиб, қораяди, озгинлиги учунми, шундай пайтда иккита жавдираган кўзи ва оппоқ тишлари кўзга яққол ташланиб, одамнинг кўзига жуда хунук кўринадди. Энг ёмони, кўчада одамлар уни “Лобар астарчининг боласи”, деганида юрак-

бағри ўртаниб кетади.

Баъзан болалиги эсига тушади. Ушанда дадаси Россияга бориб ишлаб келарди. Кейин дадаси ишлагани бормаи қўйди. Онаси эса шу иш билан шуғулланиб, “астарчи”, деган ном орттирди. Дадаси аввалига ичкиликка муккасидан кетди. Кейин ҳеч кимга гапирмай бир бурчакка тикилиб ўтираверадиган одат чиқарди. Мана, беш йилдирки, шу аҳвол. Озиб-тўзиб кетган. Бировга қўшилмайди. Уйдан чиқмайди. Онаси пул йиғиб, уни Ташкентга олиб кетади, шифохонга ташлаб келади. Бир ой, 15 кун дадаси ўша ёқда даволанади. “Дадам нима касал ўзи?” деган саволига Элёр онасидан тузук-қуруқ жавоб ҳам ололмаган шу пайтгача.

лари билан тўла.

Элёр меҳмонхона тарафга оёқ учида ўтиб бораркан, ичкаридан овоз чиқаётганини эшитиб, сергакланди. Онаси билан дадаси гаплашиб ўтиришган экан. “Ие, бугун онам эрта келибди, энди гап эшитишим аниқ”, деб ўйлади юраги увишиб.

– Мен нобакор банда сениям кўп қийнадим-а, – дерди дадаси.

– Унақа деманг, шу кунларни кўриш пешонамизда бор экан, кўрпаямиз, бу ҳам Аллоҳнинг бир синови, – деди онаси.

– Ушанда нафсимнинг гапига кириб, шу ифлосликни қилмаганимда, шу бедаво касалликни ортириб олмаган бўлардим. Ўзимниям, сениям, болаларниям бунчалик қийнамасдим.

Тунов куни мактабдан қайтганида онаси тикув машинкани шиқирлатиб ўтирган экан, “Нима қиялмасиз?” деб сўраган эди: “Энди замон ўзгарди. Одамлар тайёр кўрпа сотиб олишга ўтишди. “Замон сенга боқмаса, сен замонга боқ”, деган машойихлар. Астарлик унча ўтмаяпти. Шунга энди мен ҳам тайёр кўрпа тикиб сотаман”, деди.

Тунов куни мактабдан қайтганида онаси тикув машинкани шиқирлатиб ўтирган экан, “Нима қиялмасиз?” деб сўраган эди: “Энди замон ўзгарди. Одамлар тайёр кўрпа сотиб олишга ўтишди. “Замон сенга боқмаса, сен замонга боқ”, деган машойихлар. Астарлик унча ўтмаяпти. Шунга энди мен ҳам тайёр кўрпа тикиб сотаман”, деди. Шундан бери кечасиям тинчлик йўқ. Айниқса, қишининг кунда ҳамма бир уйга тикилиб қолган пайтда, туни билан чироқни ўчирмай, машинканинг шиқир-шиқирини эшитиб ётиш ёмон кийнайдди одамни.

Элёр шу хаёллар билан уйга қайтди. Оёқ учида меҳмонхона тарафга юрди. Бир амаллаб ичкарига кириб олса бўлгани. Ҳеч кимга кўринмай эшикни ёпиб, мириқиб ухлайди. Ўзи доим шунақа – туриш-турмушларидан сиқилиб кетганида меҳмонхонага яшириниб олади. Бу хона тинч. Ҳайҳотдек уй онасининг бир уюм астарлик мато-

Энди аҳволимни болаларга айтиш керакмикин, а?

Элёр қулоғини динг қилди: “Дадам СПИД дедими?!”

– Йўқ, – деди онаси қатъий бош чайқаб. – Айтмаймиз болаларга. Шунча пайдан бери билишмадим, эндиам айтмаймиз! Бунини улар кўтаролмайди.

– Одамлар бу касал билан уч-тўрт йилга етмай ўлади, дейишганди. Беш йил бўлди-я, беш йил... Тезроқ ўлсам, шу азобдан халос бўлардим. Болалар етишмовчиликдан кўп қийнашди. Айниқса, Элёрнинг дарди ичиди.

– Унақа деманг, ҳаммамиз ҳам пешонамизда борини кўраимиз. Элёр ақли бола. Менгаям, сизгаям суянчқ бўлиб турибди. Худойим сизга умр берибдими, тавба қилишингизга имкон бергани шу!

– Мен бундай деб уйламайман, – деди дадаси шикаста товушда.

– Тунов куни бир ҳожи онанинг уйига кирдим. Набирасини узатаётган экан, анча астарлик сотиб олди. Бироз гаплашиб ўтирдик. Ҳожи она айтдики: “Аллоҳ таоло ўз ояти қаримасида суюкли Пайғамбари Муҳаммад саллоллоҳу алайҳи вассаламга: “Менин ўз нафсларига зулм қилган бандаларимга: “Аллоҳнинг раҳматидан ноумид бўлманлар! Албатта, Аллоҳ (Ўзи хоҳлаган бандаларининг) барча гуноҳларини мағфират қилади”, деб айтиш”, дея амр қилган” экан. Сиз ҳам ноумид бўлманг. Сиз ҳам истиғфор айтишг, тавба қилинг. Ахир Аллоҳ ноумид бўлмасликни буюрибдику жон дадаси.

Нафасини тутиб, ота-онасининг гапини эшитаётган Элёрнинг дами ичига тушиб кетди. Оёғи беҳосдан деворга суяб қўйилган тоғорага тегди. Онаси сергакликни дераза тарафга ўгирилди. Элёр яширинишга улгуролмади.

– Элёр?! Қачон келдинг? – деди онаси шоша-пиша ташқарига чиқаркан. – Анча бўлдим келганинга?..

– Ҳаммасини эшитдим, – деркан Элёрнинг лаблари титради. Шу тобда йигитчанин юраги алғов-далғов бўлаётган эди: Шунча қийинчилик, камбағаллик устига энди бу гап ҳам бормиди?!

– Шошма, қани бу ёққа кел-чи, – онаси озгин қўллари билан уни ўзига тортиб, бағрига босди. Пешонасидан ўлди. Элёрнинг кўнгли бўшаб кетди. Бирдан ҳикиллаб йиғлай бошлади. Лобар опа ўлгининг юзини икки қафти орасига олиб, кўзларига синчиклаб қаради. Сўнг Элёрнинг елкасидан қучанча меҳмонхонага олиб кирди.

– Энди кап-катта йигитсан, – деди Лобар опа. – Бу гапни билиб қолганинг балки, яхши бўлгандир. Даданг беш йилдан бери шу дард билан яшайди. Тоби қочиб, сира ўзига келолмай дўхтирга учрашса, шу бедаво касални аниқлашган. Бу ёққа келганидан кейин менга бор гапни айтди. Яна текширтди. Шундан бери шу аҳвол, болам. Яна қанча умри қолганини билмаймиз. Бу дардга чора йўқ! Дадангнинг умри ҳисобли. Яна жаҳл устида бирор нарсга деб, унинг дилини оғритма. Бировга, ҳатто аммаларингаям бу сирни оча кўрма, ҳеч ким билмасин, болам!

– Касаллигини билган экансиз, нега ажрашиб кетмадингиз? – Касал бўлсам, у сизларнинг отангиз. Шу аҳволда отангни бировларга зориктириб қўйганимизда, кейин уканг икковнинг виждонинг қийналмасиди? Нима қилсам сизларни ўйлаб қийланган, болам.

– Ҳалидан бери қунишиб ўтирган Элёр кўз ёшларини шаҳд билан сидирди. Онасини биринчи марта кўраётгандек озини, кичрайган елкаларига, офтобда қорайган юзига тикилиб қаради. Шу туришида онаси унинг кўзига жуда савлатли, жуда истарали кўринди.

Сўнг онасининг озгин, қорамтир кўллари қайтди орасига олиб, маҳкам қисди-да:

– Хавотирланманг, бу сирни ҳеч кимга айтмайман, – деди бироз дўриллоқ овозда. – Сиз кўп сиқилманг, ҳали ҳаммаси яхши бўлади.

У шу пайтгача ўзини бунчалик кучли, бунчалик керакли ҳис этмаганди. Юрагида онасига нисбатан сира ҳис этмагани бу ҳурмат-эҳтиром уйғонган, бу туйғу тобора кўнглини тўлдирди, тобора катталашиб бораётган эди.

Ҳамроҳон МУСУРМОҶОВА

йилнинг энг омадли ва кўп даромадли блогерлари рўйхатини эълон қилди. Ун беш машҳурни ўз ичига олган мазкур рўйхатдагиларнинг аксарияти жамиятга ахборот етказиш соҳасида махсус таълим кўрмаган кишилардир. Ҳатто "SparkToro" блогининг муаллифи Ренд Фишкин бу фаолият билан шугулланиш учун коллеж дипломининг ҳам кераги йўқ, деб ҳисоблайди. Балки унинг ўзи коллеждан ҳайдалгани учун шундай уйлар, бироқ оммага ахборот берувчи киши маълумотсиз бўлиши мумкинми? Ахир ахборот ёзишдан мақсад фақат ўқувчини хабардор қилиш эмас, ўқувчининг тафаккурини кенгайтириш, маълумот хавфсизлигига жавоб бериш ҳам демакдир.

Аслида чуқур билим ва тафаккурга эга бўлган кишигина қизиқарли ёза олади. Қалами ўткир журналистларнинг эстагидан маҳкам тутиб, уларнинг тажрибасини ўзлаштириш эса муваффақиятнинг калитидир. Боринки, бугун мамлакатимизда амалда натижага эришадиган блогерлар тараллабод қилиб юрганидан эмас, ёзмоқчи бўлган соҳасига жиддий ёндашадиган, тинимсиз изланаётганидан, деб ҳисоблаш мумкин. Яъни, ҳар қандай соҳада ҳам йўлнинг энгилини излаган

Nega blogerlarning «KETMONI» uchmoqda?

Бугун кундалик луғатимиздан фаол ўрин эгаллаган "блог" ва "блогер" сўзлари ҳаётимиз ва тафаккуримизни ҳам ўз домига тортмоқда. Кўпчилик эса "журналист" сўзини "блогер" атамаси билан алмаштириб ҳам улгурди.

Аввало, бу тушунчанинг пайдо бўлиш тарихи ва ривожланиш босқичларига назар солсак. Яқин тарихда биринчи блог сифатида тилга олинган "Links.net" 1994 йил америкалик эркин журналист Жастин Холл томонидан яратилган. Асосан яратувчининг шахсий қайдларидан иборат бўлган бу саҳифа ҳозирги кўринишдагиларидан мутлақо фарқ қиларди. Асосчи унда кун тартибидан ўрин олган воқеалар, режалари ва ўй-фикрларини баён қилиб борган. Бир сўз билан айтганда, илк блогларнинг ижтимоий қамрови замонавий авлодлариники каби кенг бўлмаган.

"Weblog" атамаси ва блогерлик фаолияти бевосита Жорн Бежер номи билан боғлиқ. 1997 йилнинг 17 декабрида у мазкур сўзни ва ўз блогини оммага тақдим этди. Айни шу йилда Шарлотте Обсервер ҳам ўз блоги билан кузатувчилар диққатини торта бошлади. Журналист Жонатан Дабб эса блогерлик фаолиятига ўзига хос, яъни журналистик ёндашув билан кириб келди. Унинг ҳар бир пости долзарблиги, ҳали ҳеч ким хабар топмаган янгиликлардан

иборатлиги билан барчанинг эътиборини тортди.

Кўриб турганингиздек, журналистика каби у қадар олис ўтмишга эга бўлмаган блогерлик фаолияти 2000-2004 йилларда тезлик билан ривожлана борди. 2005-2010 йилларда муваффақият чўққисини забт этди. Техника тараққиётининг жаддаллашиши унинг ривожига раҳнамолик қилди, десак тўғри бўлади. Чунки компьютер ва кўл телефонларининг замон ва макон қаршиликларини парчалай олиш имконияти блогларнинг тезкорлигига хизмат қилди. Бугун ОАВ мухбири эшитган ёки гувоҳ бўлган янгилигини таҳририятга келиб, ёзиб, таҳрир қилиб ва ўқувчига етказаман дегунча, бу маълумот блогерларнинг воқеа жойидан қилган постлари сабаб, дарров эскириб қолади.

Бугун босма нашрларнинг "оёғидан чалаётган" блогларнинг нима афзаллиги бор? Нега аксарият журналистлар ва бу соҳага кириб келаётган ёшлар айнан шу фаолият турини танламоқда?

Биринчи савол билан айримларга юзлансангиз: "Ахир биз XXI асрда яшаймиз-ку. Интернет турганда, қоғоз варақлаб ўтираманми?", деган жавобни оласиз. Ўйлаиб қолади киши, фақат ўзбекистонликлар йигирма биринчи асрда яшайтимиз? Агар бутун дунё шу

асрни бошидан кечириётган бўлса, нега унда техника тараққиётида биздан анча илгарилаб кетган давлатларда ҳали ҳам газета ўқишяпти? Ёки улар биздан тараққиётда ортдами?..

Жавоблар турлича. Кимдир бу ҳолатни халқнинг маънавий даражаси билан боғласа, яна кимдир нашрларнинг салоҳият кўрсаткичларини ва жамиятнинг умумий ҳолатини ҳисобга олади. Аслида ноширда ҳам, муштарийда ҳам айб бор. Бири анча йиллардан буён эшитганини хонадан чиқмай, ўтириб ёзишга ўрганиб қолганди. Иккинчиси эса вақт тизгилини рўқач қилиб, қисқа хабарларга уста бўлган блогерлар томонга "ўтиб олди".

Бугун журналистика соҳасига қадам қўяётган ёшларнинг аксарияти ўз блогини яратишга интилоқда. Ҳатто шу йўналишдаги университетларда ўқиса ҳам дарс қолиб, айрим блогерлар тренинга иштирок этишни маъқул кўрмоқда. Улар қандай қилиб кўп ўқувчи йиғиш, қандай қилиб қизиқарли ёзиш сирларини ўргатармиш.

Қизиқarli ёзишининг сири аслида кўп ўқиш ва тинимсиз машқ қилишда эканлигини уларга ким тушунтиради? Уша блогерларнинг ўзи қандай билим даражасига эга? Кўп фоизини журналистикага алоқаси бўлмаган кишилар қизиқarli ёзишни кимдан ўрганишган? Яқинда, www.blogging.org сайти жорий

одам хато қилади. Масалан, блогерлики шунчаки пиар, деб тушуниш, бу йўлда қирмон йўлдан бориш, "белдан пастига" уриш номард одамнинг иши. Бундай "блогер"дан жамиятга наф йўқ.

— Яхши ёзишнинг калити — тинимсиз ижодий машқ қилишда, — дейди Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университети ректори Шерзодхон Қудратхўжаев. — Талаба қанча кўп ёзиб, ўчириб ва яна ёзишда давом этса, шундагина қизиқarli мақола тайёрлай олади. Бунда ҳеч қандай блогернинг дарсига бориш шарт эмас. Ундан кўра, устозларнинг амалий тажрибасини ўзлаштирган маъқул. Уларни ўрни келганда, саволларга кўмиб ташлаб бўлса ҳам бой билан манбаларидан ниманидир олишга эришган талаба яхши ва қизиқarli ёза олади. Ҳозирги талабаларимизда қизиқувчанлик етишмайди. Дарсга кирган ўқитувчини саволлар билан "тошбўрон" қилиб, ундан ҳеч қайси блогер бера олмайдиган билимини олишлари керак.

Бир сўз билан айтганда, блогерлик фаолиятининг вақт билан ҳамқадамлигини рад этиш мақсадга мувофиқ эмас. Соҳага профессионал ёндашадиганлар, мақсадни тўғри қўйганларнинг хизматини эътироф этмоқ жоиз. Демократик мақорон ўрнини боса олмайди. Тезкор, ammo тафаккурни тўғдира олмайдиган мақола, соҳага нопрфессионалларча ёндашиш кун келиб онг билан боғлиқ муаммоларга сабаб бўлиши мумкин.

Муқаррам ОТАМУРОДОВА.

Бугун босма нашрларнинг "оёғидан чалаётган" блогларнинг нима афзаллиги бор? Нега аксарият журналистлар ва бу соҳага кириб келаётган ёшлар айнан шу фаолият турини танламоқда?

ANANTNING SEVGISI G'OLIB BO'LDI

Хиндистонлик Анант Бурманнинг севгилиси Липика кўнғироқларига жавоб бермай қўйди, ижтимоий тармоқлардан блоклади. Анант ҳайрон қолди, чунки улар Липика билан саккиз йилдан бери севишар, оила қуришни режалаштиришадиганди. Аммо қизнинг отанаси бадавлатроқ куёвни танлаганларини билиб қолганидан сўнг рад этилган куёв кутилмаган ҳаракат қилди.

Анант норозилик намойиши уюштирди. У Липиканинг уйи олдига келиб ўтириб олди. Қўлидаги плакатга эса "Саккиз йил умримни қайтариб бер", деган жумлаларни ёзиб олди. Ёш йигитнинг атрофига кўплаб одам йиғилди. Юз минглаб юртдош-

лари уни кўллаб-қувватлашди. Кўп ўтмай рад этилган ошқининг аҳволи ёмонлашди, уни касалхонага олиб кетишди. Бурман овқат ейишдан ҳам бош тортди.

Шундан сўнг одамлар келиннинг оиласига қарши "Юраксизлар! Севгиси учун жонини қурбон қилишга тайёр турган йигитга ачинмайсизларми?! У қизингиз учун энг муносиб куёв", дея бақирди.

Анантнинг аҳволдан хабардор бўлган Липика унинг ёнига қайтди. Жамоатчилик босими остида қизнинг отанаси ҳам таслим бўлишди. Бадавлат куёвнинг оиласи бундан қаттиқ газабланди. Анант касалхонадан чиққанидан сўнг Липика билан тўйлари бўлиб ўтди.

Темур тайёрлади

Eh, odamlar

Яқинда бир ҳамкасбим қизининг "шикоят"и ҳақида сўз очиб шундай деди.

— Кичкина ўғлим тугилганда уч йил уйда ўтирдим. Биргина турмуш ўртоғимнинг маоши билан оила тебратдик. Бир кун у, бир кун бу дегандек, рўзгорнинг ҳеч ками тугамайди. Дадимиз оилаларвар инсон шу сабаб ҳеч нарсада камлик сезмадик. Аммо қизим дугоналарига кўшилди дегунча, фалончининг кўлида доим бир даста пул, уяли телефоннинг бундай модели, яна бошқасида бунақа кофта, юбка, кўйлак, шим ҳатто тақинчоқ ва оёқ кийимларини ҳам назаридан четда қолдирмай таърифлаб келадиган одат чиқарди. Энг ёмони "таъриф"нинг охири доим "Менда унақаси йўқ", деган норозилик билан тугаши эди. Шундай пайтларда бу дугонанг яхши телефон тутса, ойиси чет мамлакатда фарзандларини соғиниб ишлаб юрибди. Ёки бўлмаса, бошқасининг ойиси кун ора тунги навбатчиликда туриб қийналиб ишлайди, эрка дугонанг эса бриллиант кўзли зирагини кўз-кўз қилишдан уялмайди. Яна бошқасининг отаси ҳафталаб четга қатнаб савдо қилади. Биз ҳозир фақатгина дадангнинг маошига кун кўряпмиз, устига-устак ҳовлимиз янги, таъмирталаб жойлари кўп. Уйда уста ишлаяпти. Энг муҳими, сизларни ёнингиздаммиз, ҳали ҳаммаси яхши бўлади, дея юпатган пайтларим кўп бўлган. Йиллар ўтиб барча камчиликларнинг ўрни тўлди. Мен ҳам ишга қайтдим. Аммо қизим, — ана шундай кунларда ҳам дадам иккинчис қўп ишлаб бизга меҳр бермаясиз, дея яна норози. Тўғриси айтсам, уйда бола парваришидалигимда да кизим нолиб келганда, энг муҳими, сизларни ёнингиздаммиз деб юлатиб, меҳр беряпмиз деган жумлани ичимга ютгандим. Ўз фарзандимга меҳримни таъна қилишдан уялгандим. Аммо бугун ҳаммаси муҳайё бўлганда, қизим меҳр ахтаряпти. Бу меҳр йўқолиб қолгани йўқ, аслида у энди яхши шароит, пул, ҳар хил кийим-кечаклар, тақинчоғу қиммат телефон "меҳр" бўлолмаслигини тушуняпти холос.

Онада барибир сўнги жумлада боласининг биргина норозилигидан ич-ичида қандайдир оғриқ пайдо бўлган бўлса-да, фарзандининг ёнини олди дугонам. Оналар қалби ана шундай қиёсую таърифи, тавсифи йўқ меҳр чашмаси-да.

Фарзанднинг ота-онани меҳр бермасликда айблаши-чи қанчалик тўғри? Ахир фарзанд ота-онанинг меҳр-мухаббати меваси-ку. Уларнинг нигоҳи, ҳар бир сўзи — меҳр.

"ХАЛҚНИНГ БОЛАСИДАН ҲАЛҚНИКИНИ УСТУН ҚЎЙЯПСАН"

Бир яқин танишим кирқ йиллик

MEHR VA PUL MOJAROSI

yoxud bugunning bolasisga nima kerak?

ўқитувчи. Вақтида икки навбатда дарс берган. Тўртта фарзанди бор. Лекин бирор марта туғуруқ таътили ё пулини олмаган. Қирқ кунлик чилласини чиқариб, боламини бешикка солиб, мактабга ишга тушиб кетганман, — дейди доим. Яқинда ўртанча ўғлини койиган экан, шунда ўғли "Сиз бизни бешикка солиб, бувимга ташлаб ишга чиқиб келгансиз, бизга меҳр бермагансиз, ўқувчиларингизни ўқитгансиз", дея онасидан ранжибди. Бундан дили хуфтон бўлган она, у пайтлар мактабдаги темир интизомга риоя қилиш учун елиб-югурганлари, болаларини боқчага элтиб дарсга сал кечикканда мактаб директори, масъул

ушлаб, кимнингдир қалбига, онгига болта билан бир уриб ёриб ёки миҳ каби қоқиб киритиб бўлмайди. Инсон нимагаки меҳр билан боқса меҳр, қаҳр билан боқса қаҳр, нафрат билан боқса нафрат куради. Шундай экан, у ота бўладими, она бўладими, ё бошқа бирор инсондан "Менга меҳр бермагансиз" ёки бўлмаса "Меҳр бермаясиз" дейишининг ўзи нотўғри. Аммо хом сут эмган бандамиз-да охирини ўйламай дилдорлик қилиб қўямиз. Дилдорлик эса меҳр тўла борлиқни англамасликдан, ҳис этмасликдан келиб чиқади.

Болалигимизда баъзан ноўрин қилиқларимиз, гап-сўзларимиз онам-

Ўз фарзандимга меҳримни таъна қилишдан уялгандим. Аммо бузув ҳаммаси муҳайё бўлганда, қизим меҳр ахтаряпти. Бу меҳр йўқолиб қолгани йўқ, аслида у энди яхши шароит, пул, ҳар хил кийим-кечаклар, тақинчоғу қиммат телефон "меҳр" бўлолмаслигини тушуняпти холос.

раҳбарлардан "Сен халқни боласидан ўзингникини устун қўйяпсан", деган таъна-дашномлар эшитиб ишлаганини айтиб эзилди. У ҳозирги шароитлар, уч ёшгача боласини бағрида бор меҳрини бериб улғайтираётган оналарга қанчалик ҳаваси келишини ҳам яширмади.

"МЕНГА МЕХР БЕРМАГАНСИЗ"

Меҳр бу илохий туйғу. Уни қўл билан

нинг гашини келтирса, "Шунимга битта гап кам, иккитаси кўп, бир яримта гапни қаердан топаман энди", деб койирдилар. Бу тергашдан кейин дарров ўзимизни йиғштириб олардик. Аммо ана шу "бир яримта гап"ни топиб бер деу оёқ тираб олиш, "Мен шунақаман" деган кайфиятнинг уйғонишининг ўзи яқин инсонлар меҳрини суистеъмол қилишнинг бошланғичи эмасми?...

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитасида сиёсий партиялар билан ҳамкорликда Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ҳамда Халқ депутатлари вилоят, туман (шаҳар) кенгашлари учун 2019 йилда бўлиб ўтадиган сайловларга тайёргарлик кўриш юзасидан йўл харитасини имзолаш мақсадида учрашув ўтказилди.

Ўзбекистон Республикасининг "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўрисида"ги Қонунда депутатликка номзодлар кўрсатишда хотин-қизлар учун 30 фоизлик квота белгиланган бўлса-да, охириги 2014 йилги парламент сайловларида Олий Мажлис Қонунчилик палатасига 24

YO'L XARITASI

faol, tashabbuskor ayollarni qo'llab-quvvatlaydi

нафар, Олий Мажлис Сенатига 10 нафар, 1 минг 75 нафар хотин-қизлар халқ депутатлари маҳаллий кенгашларига сайланди. Бугунги кунда вакиллик органлари ва парламент депутатлари орасидаги хотин-қизлар улуши 15 фоизни ҳам ташкил этамайди.

— Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси юртимиздаги 5 та сиёсий партия билан яқиндан ҳамкорлик ўрнатиб, 6 мингга яқин салоҳиятли, фаол хотин-қизлардан иборат кадрлар заҳираси шакллантирилди, — дейди Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси раиси Элмира Боситхонова. — Хотин-қизларни депутатликка ҳамда турли раҳбарлик лавозимларига тайёрлаш бўйича

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси билан Меморандум имзоланиб, сиёсий ва профессионал билликларини ошириш, раҳбарлик кўникмаларини шакллантириш юзасидан ўқувлар ташкил этилмоқда. Биз Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ҳамда Халқ депутатлари вилоят, туман (шаҳар) кенгашлари учун 2019 йилда бўлиб ўтадиган сайловларга тайёргарлик кўриш юзасидан йўл харитасини имзоладик. Бундан кўзланган мақсад Парламент депутатлигига номзодларни тайёрлаш ва 2019 йилги сайловларда хотин-қизлар томонидан номзод кўрсатилишини 50 фоизгача етказиш ҳамда депутатлар

МУАММОННИНГ ЕЧИМИ БОР
Ҳеч кузатганмисиз, мурувват уйдаги қариялар бирор марта фарзандларининг бемехрлигидан шу ердан деб нолимайди. Фарзандларининг қилмишларидан қалби ўртаниб қуйса ҳам сездирмасликка ҳаракат қилади. Аслида бир парча этни авайлаб улғайтириб, бўйи бўйига бўйлашиб кўлидан иш келганда фарзандидан меҳр-эътибор талаб қилишга улар қанчалик ҳақли. Агар меҳр жоиз жойларни қанча сўзласак шунча кенгайиб бораверади. Бунда ташвишлантирадиган жиҳат айнан бугунги барча шарт-шароит етарли замонда ёшларимиз "Бизга меҳр бермаясизлар" дея ота-онадан нолишини нима билан ёқлаш ёки қоралаш ўйлантиради. Улардаги ҳавойилик меҳрни ҳис этмаслигига сабаблардан бири эмасмикан? Ҳўш, муаммонинг ечими қандай? Биз тарбиянинг қаерида хато қилаямизки, фарзандларимиз очқиқчасига меҳр талаб қилишяпти. Уларнинг қалби ота-онанинг ҳар бир сўзига жо меҳрини илғамас даражада ожизланиб қолдимикан? Ё бу ношукриқданми? Ё бўлмаса тўқликка шўхликнинг бир кўринишими? Балким меҳрни баъзи ёшларга "чиройли қадоқда" тақдим қилиш керақдир. Шу ўринда бундай ҳолатларда фақатгина ёшларни айблаш фикридан йироқмиз. Чунки кимнингдир фарзанди ота-онанининг меҳрини ҳис этмаяптимиз, демаски шу оиладаги тарбияда қандайдир бўшлиқ бор. Бу оилада ўзаро дўстона муносабатнинг йўқлигида бўлиши ҳам мумкин. Балки, ота-онанинг қарашлари фарзандлариникига у қадар тўғри келмаслигидандир. Инсон онгиде бирор тушунчани инкор этувчи қарши фикр пайдо бўлди, бунинг ўзига яраша сабаблари бўлади, албатта. Бу сабабларни кимдир "замонавийлик" билан богласа, яна бошқалар "пулнинг ортидан қувиш" билан изохламоқчи бўлади. Тўғри, биз сониялар қиймати тобора ортиб бораётган замонда яшаяпмиз. Бу замонда меҳрсонийлик, меҳр-оқибатнинг қиймати ҳам ана шундай қадр топсагина чин маънода комилликка етишиш мумкин. Бўлмаса ўз-ўзидан кичик муаммо ва камчиликлар катталашиб, тарқоқ фикрларимиз ўз оёғимизга тушо солаверади. Шу ўринда қайвони бир онахонининг уч-тўрт йиллар аввал ўзаро суҳбат чоғида "Мен болаларимнинг кир кийимларини ҳам меҳр билан ювганман", дея айтиб берган сўзлари ёдимга тушиб қолди. Қаранг, қандай меҳридарё оналаримиз бор-а. Биз ҳам фарзандларимизга ёруғ юз, ширин сўз ва ақли расолик билан бор меҳримизни кафтда сув тутгандек туттайликми, улар қалбимиздаги меҳр чашмасини доимо ҳис этиб турсин. "Меҳр бермаясизлар", дея норози бўлмасин.

Гулноза ТУРҒУНБОЕВА

орасида уларнинг улушини 30 фоиздан кам бўлмаслигига эришишдир.

Сайловларда аёллар эркинликлари ва ҳуқуқларини амалга оширишга бағишланган "Хотин-қизларнинг сайловлардаги иштироки" мавзусида видеоконференция, "Аёллар ижтимоий ҳимояси — ижтимоий фаоллик пойдевори" мавзусида Республика форуми ўтказилиши ҳам режалаштирилган.

Маъзур ишлар юртимизда хотин-қизларнинг салоҳиятини янада ривожлантириш, етакчилик қобилиятини қучайтириш, сиёсатчи, раҳбар ва жамоат арбоблари сифатида ўзларини намоён қилиш ҳамда мамлакатимизда олиб борилаётган ижтимоий-сиёсий, иқтисодий, ахборот ва мафкуравий ислохотлар жараёнида хотин-қизларнинг иштирокини кенгайтиришда ўз самарасини беришига умид қиламиз.

Мухтасар ШЕРМУҲАММАД
қизи

Елғиз ўғли Нусратжоннинг тўйини шаҳар марказидаги ҳашаматли тўйхонада ўтказишни ният қилиб қўйган Салтанат дам олиш куни жияни Нозима билан ўша ерга йўл олди. Одамнинг ақлини шоширадиган даражада кўркам ва замонавий қурилган бу бинонинг ичига кирган Салтанат шошиб қолди.

— Вой-вой, бу тўйхонамас, қаср-а, қаср. Агар шу ерда тўй қилсак, бутун шаҳарга овоза бўларди-да, Нози.

— Жуда қиммат бўлса керак, поччам нима деркин?

— Хавотир олма, кўндираман. Тўйники ғойибдан деб бежизга айтишмаган. Худонинг ўзи етказди. Нусратжоннинг бойвачча ўртоқлари кўп. Жуда бўлмаса банкдан кредит олармиз.

Салтанат тўйхонадаги кулайликлар билан танишиб чиққач, иш бошқарувчига юзлашиб, розилигини билдирди.

— Қарорингиз қатъий бўлса гаров тариқасида пул ёки бирор қимматроқ буюм ташлаб кетсангиз, рўйхатга ёзиб қўяман, — деди йигитча ён дафтрасини қўлига олиб.

Салтанат ҳозироқ гаров бермаса шундай тўйхонадан қуруқ қоладигандек ҳеч ўйлаб ўтирмай, қулоғидаги тилла зирагини ечиб, йигитнинг қўлига тутқазди. Нозиманинг бироз шошманг, олдин поччам билан маслаҳатлашинг, деганига ҳам қулоқ солмади. Уйга келиб, тўли-тошиб бу хабарни қайнонасига айтидию балага қолди.

— Озгина шошибсиз-да келин. Ҳалиям бўлса кеч эмас. Бориб зирагингизни қайтариб олиб келинг-да бу ишни эркакларга қўйиб беринг. Сиз айтган жойда қилсак Неъматжон қарзга ботиб кетади.

— Ҳа, ойи, сиз ҳам ўз болангизга жонингиз ачишяпти. Мен ҳам боланинг орзу-ҳавасли тўй қўриб, бахтли бўлишини истаيمان.

— Орзу-ҳавас дангиллама тўй қилиб, одамларга мақтаншда эмас. Тинчлик-хотиржамликда, қизим.

Салтанат қайнонасининг сўзларига эътибор қилмади. Хўжайини ишдан қайтгунича маслаҳатни пишириб қўйиш учун ичкари уйга кириб, ўғлига кўнғироқ қилиб, унга суюнчилди. Гап орасида дадан қаршилиқ кўрсатса, шу ерда тўй қиламиз, деб туриб олган дея шипшитиб қўйди. Кечқурун дастурхон устида Салтанат тўйхонадан сўз очдию хўжайинидан балага қолди.

— Биласанми, у ерда кимлар тўй қилади? Пулини нимага сарфлашини билмай, ўзларини кўз-кўз қилишни истаб қолган аҳмоқлар. Йўқ, мен ҳали ақлимни еганим йўқ. Қаршиман. Ана ўзимизнинг маҳалладаги тўйхона ҳам жуда яхши, файзли жой. Кўни-қўшниларнинг ҳаммаси ўша ерда қилишяпти. Эртага ўзим оқсоқол билан гапашаман.

Салтанат у деди, Неъматжон бу. Ўртада даҳанаки жанг бошланди. Охири эрини кўндириш учун Нусратжондан фойдаланди. Ўғли ўртага тушиб, пулни ўзим топаман, бу ёғидан хавотир олманг, деб барча харажатни ўз бўйинга олса ҳам Неъматжон сўзида туриб олди. Аммо Салтанат ҳам бўш келмади. Неъматжон хотинига бас келомаслигини билгач, билганинги қил деди-да, қўл силтаб, кўчага чиқиб кетди.

Нусратжон сўзининг устидан чиқиб, тўй харажатларига етадиган пулни топди. Ана энди Салтанатни худо урди. Она шерга айланб, кутуриб кетди. Айвонда она-болаларни кузатиб ўтирган қайнонасига қўриб қўйинг, ўғил дегани мана бунақа бўлади, дея бир-икки марта писанда қилди. Келинининг сеплари келган кун яна ҳаддидан ошди. Қўш машиналарда келиб тушган қимматбахшо мебеллар ҳар бири палон сўм турадиган чет эл гиламлари деярли ҳамма хоналарга солиниб бўлингач, ортиб қолганини деворга суяб қўйишга маж-

“LACETTI” MINGAN KELIN

бур бўлиши. Сепли келиннинг доғруғи бир зумда бутун маҳаллага тарқалди. Шу пайт “она шер”нинг яна тантилиги тутиб, хаёлига аҳмоқона фикр келди. Бу ниятини фақат ўғлига айтди.

— Майли ойи, ҳаракат қилиб қўраман. Келинингиз ҳам эшитиб, хурсанд бўлади.

Тўй куни Салтанат келинининг қўлига “Ласетти”нинг калитини тутқазди. Қизларининг шундай иззат-икром билан қарши олинганини кўрган қудаларнинг бошлари осмонга етди. Аммо тўйнинг эртасига Салтанатнинг уйда “Ласетти” можароси бошланди. Маҳалла оқсоқоли Шариф ака икки-учта фаоллар билан келиб, унга танбех беришди.

— Яхши иш қилмасиз, Салтанатхон. Сизнинг бу ҳаракатингиз маҳаллага иснод, — деди оқсоқол салмоқлиниб.

— Нима, ўғлим ўғирлик қилибдимми, ёки бировни ўлдириб қўйибдимми? Мен орзу-ҳавас билан тўй қилдим холос.

— Орзу-ҳавас ҳаммада бор. Лекин ҳар нарсанинг ҳам меъёрида бўлгани яхши. Одамларни қийин аҳволга солаётган урғу-одатлар қисқартирилаётган бор пайтда сиз аҳмоқона харақатингиз билан маҳаллани уятга қўйдингиз. Ҳай-э, сиздай аёлга.

Салтанат келинига “Ласетти” совға қилганида қайнона-келин бир-галлашиб, тўй-тўйлаб юрамиз, бирор меҳмондорчилик чиқиб қолса келиним машинада ғир этиб олиб бориб келади, деб ният қилганди. Афсус... Саёҳат эрталаб машинасини миниб университетга кетганича уйга кеч тушганида кириб кетади. Қаерда эдингиз, деб сўраса: “Ойимни гапга олиб бордим. Синглининг дугонасини туғилган куни экан,

Тўй куни Салтанат келинининг қўлига “Ласетти”нинг калитини тутқазди. Қизларининг шундай иззат-икром билан қарши олинганини кўрган қудаларнинг бошлари осмонга етди. Аммо тўйнинг эртасига Салтанатнинг уйда “Ласетти” можароси бошланди.

боряпти. Касал бўлиб қолса нима қиламан?

— Сиқилма, онаси, ундан кўра пул топиб, келининг самолёт совға қил. Эрини норози қилган хотиннинг ҳоли вой бўлади. Тўйдан олдин онам сенга келини ҳозирдан бошингизга кўтарманг. Рўзгорни кам-кўстига кўниксин, сабр-тоқат қилишга ўргансин. Ҳозирдан ҳамма нарсани мухайё қилиб бераверсангиз эртага болангизга жабр бўлади, деганида тилингни бир қарич қилиб, гап қайтаргансан. Ҳамманинг келини автобусда юради. Бизники эрталабдан кўчаларни чангитиб, машинада ўқишга кетади. Мана ниятингга етдинг. Ўзинг пиширган ош. Хоҳласанг туз солиб ич, хоҳласанг шакар.

Нусратжон қарзларидан қутулиш учун чет элга ишлагани кетадиган бўлди. Салтанат самолётга оладиган чипта пули учун акасидан қарз олгани бориб, ундан ҳам бир дунё гап эшитиб қайтди.

— Дангиллама тўй қилиб, ҳамманинг оғзига тушиб, энди эшикма-эшик қарз сўраб юрибсанми? Одамларга нима, бир кунда ейди, ичади кетади. Гапирса бир ой мақтаб эслашар. Кейин нима бўлади? Энди ёлғизгина ўғлинг қарз тўлайман деб бегона юртларда сув кечиб, лой кечиб, ғишт қўтариб меҳнат қилади. Сиз аёлларга хайрон қоламан. Биров томдан ташлайман деса, қуруқ қолмай деб, югуриб ортидан чиқиб оласизлар. Бурнингизни тагидан нарини кўришни истамайсизлар.

Салтанат бошини эгиб индамай ўтираверди. Нимаям дерди, аччиқ бўлса ҳам акаса ҳақ гапни айтди. Кечагина шердек кутуриб, ҳеч кимни ёнига йўлатмаётган сингил бугун қўлдай ювощ тортиб қолди. Ахир эшигини тақиллатиб, қарзини сўраб келувчилардан ўзи ҳам безор бўлиб кетди. Ҳовлида чумчуқ пир этса Салтанат эшикдан бирчов кирмадимкан, деб ўзини ичкари уйга уради. Қўни-қўшнилардан ҳам ўзини олиб қочадиган бўлиб қолди.

Эри хорижга кетгач, Саёҳат янаям ҳаддидан ошиб кетди. Ота-онасиникига жойлашиб олди. Салтанат боласини эсон-омон туғиб, бағрига босиб олсин, деб унча-мунча эркаликларига кўз юмди. Неварасини турруқхонадан олиб чиққач, ҳамма чарчокларини унутди. Чақалоққа Жасурбек деб исм қўйишди. Шу бола уйларига анча фэйз олиб кирди. Ҳамма у билан овора. Жасурбек уч ойлик бўлганида Саёҳат унга бешик тўйи қиламиз, деб туриб олди.

— Майли, қизим, Нусратжон пул юборсин, беш-олтита қариндошларни чақириб, ихчамгина қилиб, ўтказиб қўяколамиз.

— Менинг ортимдан йўқлаб келадиган дугоналарим, қариндош-уруғларим кўп. Шаҳар марказидаги тўйхонада ўтказмоқчиман...

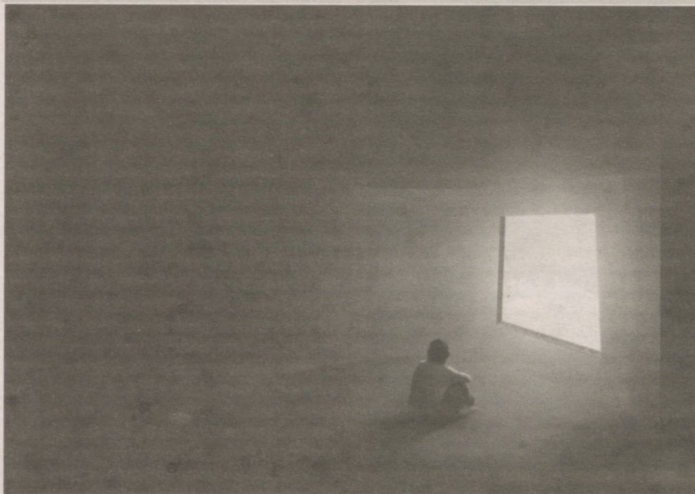
Қайнона-келин бешик тўйи можаросида тортишиб, бир-бирлари билан аразлашиб юрган кунлари Нусратжондан совуқ хабар келди. Ўлкасини шамоллатиб олган ўғлининг бир ҳафтадан буён иссиғи тушмай, хонасида ётганини эшитиб, ўзини кўярга жой тополмай қолди. Оёғи куйган товукдек ҳовлида уёқдан-буёққа чопар, аламдан ер тепиниб йигларди. Начора, ўғлининг соғайишини кутишдан бошқа иложи йўқ. Кечалари ёмон хаёлларга бориб, тўлғониб ухлолмай тонг оттирадиган бўлди. Ана шундагина у бахт орзу-ҳавасда эмас, тинчлик-хотиржамликда эканини ҳис қилди.

Нигора РАҲМОНОВА

XORIJDAN ISH TOPDIM, AMMO...

Бугунги кунда дунёда 250 миллиондан ортиқ муҳожир бор. Уларнинг деярли ярми ўзлари ва фарзандлари учун яхши даромад излаб чет элга боришга мажбур бўлган аёллардир. Бегона юртда ўз ризқини топиш жараёнида баъзида турли муаммо ва хавф-хатарларга дуч келадилар.

Яқинда ижтимоий тармоқ орқали хорижда ишлаб юрган хотин-қизлар билан танишиб қолдим. Уларнинг баъзилари бошидан кечирган воқеаларни сўзлаб беришди. Балки бу ҳикоялар кимгадир ибрат бўлар ёки бефарқ қолдирмас деган мақсадда сизга ҳам ҳавола этдик.

ЎТМИШИМ ЎҒЛИМНИ ЖУВОНМАРГ ҚИЛДИ

– Турмушим бузилгач, ота-онамнинг уйига қайтиб келдим, – дея ҳикоясини бошлади Насиба исмли аёл. – Чиққан қиз чигириқдан ташқари, деган нақл бор элимизда. Мен ва ўғлимни уйдагилар сиғдиришмади. Қўлимда хунарим йўқлиги сабаб иш излаб бормаган жойим қолмади. Маоши кўпроқ иш топсам, фарзандим билан алоҳида яшашни ният қилгандим. Афсуски, ўзимга муносиб иш топа олмадим, уйимдагилар билан муносабатимиз кундан-кунга ёмонлашиб борарди. Келинлар, укаларим, ҳаттоки ота-онам ҳам мени ёмон кўриб қолишди. Оилавий жанжалларнинг асосий айбдори мен бўлиб қолгандим. Шу зайдда 6 йил вақтимни ўтказдим. Ўғлим ҳам катта бўлиб қолди. Дугонамга дардимни айтиб сал енгил тортанми, деган ниятда уникига

бордим. Холаси меҳмонга келган экан. Ҳикоямни эшитгач, дугонамнинг холаси мени ўзи билан Туркияга ишлашга олиб кетишини айтди. Ижара уйда мен билан яшайверасан, деди. Иш топиш қийин эмас экан. Ойлиги ҳам яхшигина. Хурсанд бўлдим. Фарзандимни ҳозирча ота-онамда қолдиришимни маслаҳат берди. Ўзинг ўрнашиб олганингдан кейин олиб кетасан, деди у. Янгиликни уйдагиларимга айтдим. Дарров рози бўлишди. Лекин боламни қолдиришим ёқмади.

Истанбулга бориб ишга жойлашдим. Бир оиланинг кекса ота-онасига қарай бошладим. Иш жойимдагилар мени хурмат қилишарди. Орадан бир йил ўтгач, ўғлимни ҳам ўзим билан Туркияга олиб кетдим. Бу орада у мактабни тугатган эди. Тарбияли, зиёли бир одамга турмушга чиқдим. Биз аҳил оила бўлиб яшай бошладик. Соғинган вақтлари

ўғлим ота-онамдан хабар олиш учун Ўзбекистонга келиб турарди. Бу пайтда у 21 ёшга кирганди. Охириги марта менга: “Ойижон, бобом билан бувим тушимга кирибди, бир хабар олиб келаман”, деди. Уни ўзим кузатиб қўйдим. Ўғлим икки ойдан ошқик вақт ота-онамникида қолиб кетди. Бир куни укам телефон қилиб, ўғлингиз ўзини осиб қўйди, деб хабар берди. Етиб келганимда ўғлимни охириги манзилга кузатишга тайёрлашга ётган экан. Фарёдим кўкка етди. Биттаю битта ўғлим...

Ҳозиргача бу фалокатнинг сабабини ҳеч ким билмайди. Балки, менинг тақдирим сабабчи бўлгандир. Ўзимни оқламайман, ажрашиб, ота уйида ўтирган пайтларим бегона эркаклар билан бўлган кунларим бўлди. Балки бу гаплар укаларимнинг қулোগига етгандир. Уша пайтларда содир бўлган бир воқеа ҳеч ёдимдан кўтарилмайди. Бир куни ўғлим билан укамнинг ўғилчаси жанжаллашиб қолишди. Шунда жияним ўғлимга: “Сенинг онанг фоҳиша”, деган гапни айтиб юборди. Кейинчалик ҳам ўғлим бу гапларни ўз яқинларимдан кўп бора эшитишга мажбур бўлди. Балки менинг номимга тушган доғ унинг бошини эггандир. Балки йигитлик гурурини синдиргандир. Унинг ўзини бахтсиз хис қилишида менинг ҳам айбим бор,

чақали бўлди. Онамнинг фарзандлар тарбиясига кучи етмади. Акаларим ўғирлик қилиб, қамалиб кетди. Келин ва набираларнинг қорнини тўйдириш онам учун қийин эди. Онам ҳам бизни ташлаб Туркияга ишлагани кетди. Биз эса қишлоқда қолдик. Мен ишга кирдим. Арзмаган маош рўзгорга урвоқ ҳам бўлмади. Мен ҳам онамни ёнига Истанбулга йўл олдим. Онам мени кекса бир қарияга қараш учун ишга жойлаштириб қўйди. Уни ўз отамдек кўриб парварিশлай бошладим. Аммо қариянинг хулқи ёмон экан. Онам у ерда мени олиб кетиб, яхши бир оиллага энагаликка жойлаштирди. Уй эгаларининг муомаласи яхши эди. Ишлаб юрдим. Шу орада Истанбулда синфдош дугонамни учратиб қолдим. У ҳам анчадан бери шу ерда ишлаётганини айтди. Дам олиш кунлари тет-тез учрашиб, бирга вақт ўтказадиган бўлдик. Бир куни у мени меҳмонга олиб бормоқчи эканлигини айтиб қолди. Бордик, бизни келишган 2 та йигит кутиб олди. Дугонам безовталана бошлаганидан кўнглим бир нимани сезгандай бўлди. Билсам уларнинг нияти бузуқ экан, яъни дугонам йигитларга мени пулламоқчи бўлган. Йигит мендан кечирим сўради. Ўзиники ўзагиники кесади дегани шу бўлса керак. Ахир бегона юртда бир-

аммо хатоларимни қандай тузатишни билмайман.

ДУГОНАМ МЕНГА ПАНД БЕРДИ

– Исмиим Азиза. Ёшим 25 да. Мен 16 ёшга еганимда дадам хорижга ишлаш учун кетиб, қайтиб келмади. Уша жойда битта аёлга уйланиб, бола-

биримизни ҳимоя қилишимиз керак эмасми?

Ҳозир эсласам юрагим орқамга тортиб кетади. Мен ҳам бахтли бўлишни хоҳлагандим, оилам, бир этак балаларим бўлишни истардим. Тақдиримнинг бундай бўлишида ким айбдор?

Сўхбатни Мадина АЛЛАБЕРГАНОВА ёзиб олди.

QUSHLARNING HUQUQLARI HIMOYALANGAN, ODAMLARNIKI-CHI?

Британиялик 77 ёшли Рой Пикард уйининг томига чайка (денгиз куши) қушлари ин қуриб олди. Шундан сўнг уларнинг ҳаёти жаҳаннамга айланди. Тажовузкор қушлар эшик очилиши билан уларга ташланиб, уй эгаларининг кўчага чиқишига йўл қўйишмаяпти. Қариялар ўз уйида асирга айланишди. Рой бир марта кўчага чиқишга ҳаракат қилиб кўрди, лекин чайкалар уни ўлдириб қўйишига оз қолди. Қарияни касалхонага ётқизишди.

G'aroyib voqealar

– Бу жуда кўрқинчли, бир неча ҳафталаб қамалда ўтирамыз, – дейди пенсионер. – Қушлар бошга жуда қаттиқ урилишади, нажот топишнинг имкони йўқ. Кўчага чиқиш учун ошхонадан гаражга ўтиб сўнг чиқишим мумкин.

Ҳаммасидан ҳам қария ёрдам сўраганда ҳокимият ва атрофмуҳитни ҳимоя қилиш ташкилоти ходимларининг жавобидан ғазабланди. Биз жаноб Пикардга ёрдам бера олмаيمиз, дейишди масъуллар. Чунки кўпайиш даврида кумушранг чайкалар қонун ҳимоясига олинади.

– Нега қушлар ҳимояланган биз эса йўқ? – дейди ғазабланган Рой. – Қушларнинг ҳуқуқи одамларникидан юқори, нақадар адолатсизлик!

Жасмин тайёрлади

QIZAMIQ – EMLANGANLARGA HAM YUQADIMI?

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, UNICEF ҳомийлигида 6 ойликдан 1 ёшгача бўлган болаларни қизамиққа қарши эпидемик кўрсатма асосида эмлаш учун 20 000 доза қизамиқ вакцинаси Тошкент шаҳар ДСЭНМ томонидан қабул қилинди. Ҳозирги кунда болаларни қизамиққа қарши эмлаш учун тадбирлар олиб борилмоқда. Фарзандларимизни ушбу касалликдан ҳимоя қилиш ва олдини олиш учун нималарга эътибор қаратиш зарур каби саволларга

жавоб олиш мақсадида Тошкент Давлат стоматология институти 1-сон терапевтик йўналишдаги фанлар кафедраси доценти, – юқумли касалликлар шифокори Бахтиёр Бегматов билан суҳбатда бўлдик.

QIZAMIQ VIRUSI – BU...

Қизамиқ – бу ўткир юқумли вирусли касаллик бўлиб, у асосан ҳаво томчи орқали бемор кишидан соғ одамга юқади. Ҳозирги кунда касалликка чалинганларнинг 80 фоизини кўкрак ёшдаги болалар, эмлаш ёшига етмаган чақалоқлар ташкил қилади.

КАСАЛЛИКНИНГ ЎТИШ ЖАРАЁНИ

Касалликнинг яширин даври 21 кун. Катарал (тошма тошишдан олдинги) даври энг юқумли давр ҳисобланади.

Касаллик тўрт кун ичида турлича белгиларда намоян бўлади. Масалан, биринчи белгиси, бола оғзида – лунжида оқ гуручга ўхшаган доғлар пайдо бўлади. Сўнг иссиғи чиқиши натижасида танглайга пушти рангдаги тошма

КАСАЛЛАНИШ МАВСУМИ

Қизамиқ декабрь-май ойлари давомида кўпроқ учрайди.

* Республикаимизга кўчини ва Европа давлатларида қизамиқ билан касалланганларни авж олиши ҳамда аҳоли ўртасидаги кенг миграция туфайли, 2019 йилнинг 5 ойида жами 45 нафар беморда “қизамиқ” ташхиси лаборатор таъдиқланди.

*Тошкент шаҳар Санитария-эпидемиология нazorати маркази томонидан берилган маълумотларга кўра ҳар йили 2 ёшгача бўлган болаларни кўк йўтал, қоқшоқ, бўғма, гепатит В ва (гемофил инфекцияси) ХИБга қарши эмлаш режаси 99,0 фоиз, шолга, ротавирус, пневмакокк касаллигига қарши эмлаш режаси 99,8 фоиз, қизамиқ, қизилча ва эпидемик паротитга қарши эмлаш 99,9 фоиз, шахар туғуруқ мажмуаларида янги туғилган чақалоқларни сил, вирусли гепатит В ва шолга қарши эмлаш 98,9 фоизга бажарилишига эришилмоқда.

тошмади. Қизамиқнинг асосий белгиси касалликнинг тўртинчи кунда юзга чиқади, яъни кўлақ орқа соҳасидан бошлаб юзга, кўкрак қафасига, бел соҳасига ва оёқ-қўлларга макуа-папуоз кўринишидаги қизил ранг терида бўртиб турадиган тошма тошмади. Тошма касалликнинг тўртинчи кунда пайдо бўлади ва кейинги уч кун ичида бутун танага тарқалади ва танада бироз доғлар қолдириб, йўқолиб кетади. Ўша кунларда тана ҳарорати 39-40 даража бўлиши кузатилади.

КАСАЛЛИК ЁШ ТАНЛАМАЙДИ

Маълумот учун

1963 йилда қизамиқ вакцинаси ишлаб чиқилгач, ушбу касаллик билан оғриган ва вафот этганлар сони юз мартага камайган.

Қизамиқ ёшига етмаган болаларга ҳам, катталарга ҳам юқади. Бироқ сўнгги йилларда бу касалликнинг ёш болаларда учраши кескин кучайган. Тажрибам давомида 1 ойлик чақалоқдан, 70 ёшгача қизамиққа чалинган беморлар кўрдим.

Янги туғилган чақалоқларда оналаридан ўтган туғма иммунитет бўлади. Агар она илгари қизамиқ билан оғриган бўлса ва унда вирусга қарши иммунитет бўлса, бола бир ёшга етгунча, (она сутини эмаётган болалар) она иммунитетини билан ҳимояланган бўлади. Бундай болалар қизамиқни осон ўтказида.

ҚАНДАЙ ЮҚАДИ?

Қизамиққа чалинган бемор акса урганда, йўталганда ва сўзлашганда юқори нафас йўлларидаан сўлак томчилари чиқади. Ушбу сўлак томчиларидаги вирус ташқи муҳитда икки соат давомида сақланиши мумкин. Шу сабаб бемор киши ўтирган хонанинг эшик ва деразалари очилиб, шамоллатилса хона вируслардан халос бўлади. Бошқаларга юқиб хавфи камаяди.

АСОРАТЛАРИ

Касалликнинг энг хавфли жиҳати – унинг асоратларидир. Қизамиқ вирус кўпроқ нафас олиш йўллари, ошқозон ва марказий асаб тизими тўқималарини зарарлайди. Ундан ташқари ларингит (ҳалқумнинг ўткир

яллигланиши), ларинготрахеобронхит (нафас йўлларидаги инфекцияси), пневмония (ўпканинг яллигланиши), отит (ўрта кўлақнинг яллигланиши), тепки, бош миyaning яллигланиши (энцефалит), миокардит (юрак мушакларининг яллигланиши)ни келтириб чиқаради.

ИРИМ-СИРИМЛАР ОРҚАЛИ ДАВОЛАШ МУМКИНИМИ?

Қадимда момоларимиз қизамиқ бўлган одамга қизил кўйлак кийдиришган ва бу давонинг бир тури эканига ишонишган. Бугунги кунда ҳам мазкур ирим сақланиб қолган. Аммо унутманг, касалликдан фақат ўз вақтида эмлатиш орқали ҳимояланиш мумкин.

Аслида қизамиқ билан оғриган бе-

дорини муз парчаларисиз, яъни назоратсиз ҳолатда олиб келишади, (вакцина 10 даражада кучини йўқотади), натижаси кутилгандек бўлмайди. Ана шундай нотўғри эмланган одамга юққан қизамиқ энгилроқ кечади. Тиббиётдаги барча гигиеник қоидаларга кўра вакциналарни олган одамга эса қизамиқ умуман юқмайди.

“ЎИДА ДАВОЛАСА ҲАМ БЎЛАДИ”

Касалликнинг энгил кўриниши (метегерловчи)ни уй шароитида ҳам даволаса бўлади. Агар қизамиқ пневмония, бронхит каби касалликларга асорат бериб, бемор ҳарорати 39-40 даражадан тушмаса, албатта шифохонага ётиб даволаниши шарт.

ЧОРА-ТАДБИРЛАР

Қизамиқ касаллиги кўп учраётгани боис, давлатимиз томонидан мажбурий эмлаш ҳафтаси эълон қилинди. Май ойидан бошлаб республикамизнинг қайси туманида қизамиқ билан касалланганлар кўп бўлса, оила аъзолари билан мажбурий эмлашдан ўтказилди.

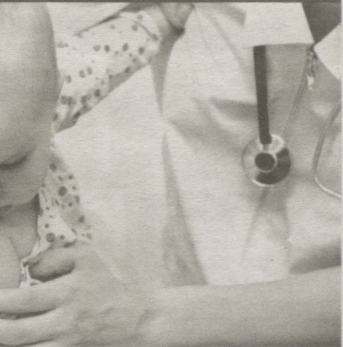
Санитария-эпидемиология назорати маркази ходимлари томонидан боғчадан ёки мактабда касалликка учраган бола аниқланса, ўша муассаса болалари бир ҳафта давомида кўриқдан ўтказилиб турилади.

“МЕН ХОҲЛАРДИМИКИ ...”

Ҳозирги катта муаммолардан бири ота-оналарнинг шифохонага бўлган талаби. Демокриманки, боласи оғриган ота-оналарнинг кўпчилиги хусусий касалхоналарга боришмоқда ва у ерда ўнлаб навбат кутаётганлар қаторида туриб, қизамиқ каби юқумли касалликларни юқтириб келишмоқда. Касалликнинг кўпайишига ота-оналарнинг ўзлари сабабчи бўлишмоқда.

Ота-оналар эҳтиёткорона йўл тутиб, ҳарорати кўтарилган болани қасаллиги аниқланиб, шифокор аниқ ташхис (касаллик юқумли эмаслигини таъдиқламагунча) кўймагунча кўчага олиб чиқмаслиги керак.

Василабону ҲАБИБУЛЛАЕВА,
“Оила ва ҲАМЯТ” мухбири.

морларга қизил кўйлак кийдириш ёки турли суртмалар суришга ҳолат йўқ. Булар касалликнинг авж олиши ва кучли асоратлар қолишига замин яратади. Ушбу касалликка чалинган беморлар қоронги хонада тинч ётишларини таъминлаш зарур. Чунки касалликнинг сўнгги босқичида ёруғлик кучли оғриқ беради.

ЧАЛА ЭМЛАНИШ НАТИЖАСИ

Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, эмланган инсонларда ҳам қизамиқ касаллиги учраши мумкин. Уни медицина тилида “метегерловчи қизамиқ” дейилади. У боланинг нотўғри эмланишидан ҳосил бўлади. Эмланишдан мақсад инсон организмда шу касалликка қарши иммунитет ҳосил қилиши, бунинг учун бола соғлом бўлиши керак. Баъзилар боласи бошқа касаллик билан курашаётган вақтда эмлайди, кейин эса эмлаш чала бўлади.

Аслида эмлаш воситалари ҳамisha музинг ичида келтирилиши керак. Лекин шундай ҳолатлар ҳам учрайдики,

ЭЪЛОН

ЎзМТРК томонидан “Ўзбекистон” телерадиоканали “ДУК муҳаррири Тошматова Гулрух Собиржановнага 2019 йил 11 январда берилган 021 рақамли амал қилиш муддати 2019 йил 10 июнча бўлган вақтинчалик руҳсатнома йўқолганлиги сабабли ҳақиқий эмас.

ЎзДЖТУ томонидан 2005 йилда Якубаева Наргиза Боҳадировнага берилган В № 193573 рақамли диплом иловаси йўқолганлиги сабабли БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

QO'LBOLA ICHIMLIKLARNI NAZORAT QILISH,

faqat sanitariya xodimlarining emas, iste'molchilarning ham burchidir

Юртимизда ёз фаслини салқин ичимликларсиз тасаввур қилиш қийин. Айниқса, кун қизиганда бу мавсум ҳар қадамда турли яхна, газли ичимликлардан тортиб, уй шароитида тайёрланган айрон, гўжа, шарбатлар билан янада бойийди. Бундай пайтда савдо дўконларию йирик супермаркетларда бўйингиздан баланд музлаткичларда сақланаётган салқин ичимликлардан истаганингизча топшингиз мумкин. Бироқ бугун бизни қизиқтираётган мавзу – уй шароитида қўлбола тайёрланган салқин ичимликларнинг истеъмолга яроқлилик жиҳати ҳамда инсон организмига фойда ва зарарлари хусусида.

“Қўйлик” деҳқон бозорига йўлингиз тушса, ерости йўлингиз икки томонида ҳам айрон сотувчиларга дуч келасиз. Офтоб тигида ҳеч қандай ҳимоя воситаларисиз, антисанитар ҳолатда савдо қилаётган сотувчи аёлни саволга тутаман.

– Ҳар ёзда “Қўйлик” бозорига айрон тайёрлаб сотаман, – дейди ўзини Санобар деб таништирган андижонлик аёл. – Тирикчилигимиз шу бозордан. Турмуш ўртоғимнинг топгани ижара ҳақи билан рўзгордан ортмайди. Узим тўрт нафар фарзандимнинг мактаб кийимларини айрон сотиб бутлайман. Икки ўғлим менга ёрдамчи, каттаси мана шу оғир бочкаларни кўтариб туширишга ёрдам берса, кичиги муз етказиб туради.

Косасини 2 мингдан пуллаётган айронни тайёрлашни жараёни ҳақида сўрамоқчи бўлиб турганимда харидорлар кўпайиб кетди. Одамлар серкатор йўл ўртасида чанқоғини қондириш учун бирин-кетин айрондан симириб кетишяпти. Сотувчи аёл эса косаларни баклажкадаги сув билан чайиб, яна харидор қақришда давом этяпти. Орада айрон юзасига қалқиб чиққан музни айлантририб-айлантририб қўяди. Энг қизиги, бу ичимликдан истеъмол қилган бирон киши идишларингиз тоза ювилганми? Нега бочканинг устини чанг-тўзондан ҳимоя қилиш учун ёлмагансиз, деган саволларни бергани йўқ. Харидорлар шоша-пиша чанқоғини қондириб, йўлида давом этиб кетяпти. Бундай манзарани пойтахтимизнинг “Фарход”, “Уриқзор”, “Бек-барака” бозорларида ҳам кузатиш мумкин.

Нурафшон шаҳрининг автошоҳбekaтида яна бир айрон сотувчи аёлни айрондан ичган киши бўлиб, бу қўлбола ичимликнинг тайёрланиш жараёнлари ҳақида билиб олдим.

– 50 литрлик бочкага 8 килограмм сузма эритиб соламиз, – дейди Матлуба исми аёл. – Ҳар 10 литр сузма 2 килодан сузма тўри келади. Аввал сузма ни яхшилаб суултриб оламиз. Тузи баланд бўлиб кетса, ичига муз парчаларини соламиз, шунда таъми меъёрлашади. Кунига 10 литрлик

“Hydrolife” сувидан 4 қадоғини ишлатаман. Сузманинг килосини 10-12 минг сўмдан оламан. Оддий кран сувидан ишлатсам, қориногриқ қиладим, деб кўрқаман. Қолаверса, кўзбўямачилик қилишга виждоним қийналади. Шунинг учун ҳаммасини ҳалол, пок қилишга ҳаракат қиламан. Лекин даромади анча яхши. Бир кунда айрон тайёрлаш учун юз минг ҳаражат қилсам, 200 минг савдо қиламан. Юз минг соф фойда қолади. Фақат кун қизиб турса бўлди.

Оддий кран сувидан ишлатишга виждони қийналадиган бундай сотувчилар, афсуски, юзтадан битта. Аксарияти апил-тапил маҳсулотини тайёрлаб, тезроқ сотиб пул қилишга шошилади. Баклажкада тайёрланган музни ҳам аслида идиш ичига солиш мумкин эмас. Инсон организмига ҳавф туғдирувчи омиллардан бири шу елим идишлар орқали келиб чиқаётганлигини кўпчилигимиз англаб етмаймиз. Шунинг учун ҳам ҳар бир фуқаро истеъмолчи сифатида истироҳат боғлари, овқатланиш шохобчаларида тановул қилмоқчи бўлган егуликнинг сифатига эътибор бериши, авваламбор ўз соғлиги ҳақида қайғуриши шарт.

– Илгари дуч келган жойда айрон, гўжа, ўрик шарбатини харид қилиб кетавардим, – дейди Тошкент автомобил йўллари институти талабаси Фиёс Маликов. – Ўтган ёзда Фарғонага бордик. Меҳмондорчиликдан қайтишда уловимиз АЁҚШда газ тўлдиргани тўхтади. Атрофга қарасак, бир аёл айрон сотаётган экан. Жазирма иссиқда муздек

айрондан ичиб, яна йўлга тушдик. Орадан бир соатлар чамаси ўтгандан кейин ичим гўлдираб, қорним бураб оғрий бошлади. Бирпасда қора терга ботдим. Қарасам ёнимдаги ўртоқларим ҳам мен каби ичкетар касалига йўлиқибди. Хурсандчилигимиз узоққа чўзилмади. Довондан ўтиб, Тошкентга не азобда етиб келганимни билмайман. Шундан бери кўчада айрон туғул, бошқа егуликларга ҳам қарамайдиган бўлдим.

– Аслида турли кимевий моддалар аралашмасидан таркиб толган сувний ичимликлардан кўра, уй шароитида тайёрланган айрон, гўжа, шарбатлар минг марта яхши, – дейди Тошкент вилояти давлат санитария эпидемиология назорати маркази овқатланиш гигиенаси бўлими мудир Абдурахмон Исмоилов. – Негаки, концентратларсиз табиий ҳисобланган бу ичимликлар инсон соғлиги учун қони фойда. Айниқса, биз севиб истеъмол қиладиган гўжанинг оби-тобида пишган донлари ошқозон ва ичакларни тозалаш хусусиятига эга. Бироқ, бу ичимликлар соғлигимизга ҳавф

манининг “Байтқўргон” маҳалласида бу маҳсулотлар хонадонларда тайёрланади. Сифатига келсак, бошқа жойларга қараганда бизни талаб ва меъёрларимизга жавоб беради. Сабаби, ўз хонадонида овқатланиш шохобчаси ташкил қилган оилавий тадбиркорлар биринчи навбатда ўзлари тиббий кўриқдан ўтиб, маҳсулот сифатини ҳам мунтазам текширувдан ўтказиб турашади. Сақлаш учун музлаткичлар, тоза, озода ошхона, офтоб тиги, чанг-тўзондан ҳимоя қилинган жой. Идиш-товуқларни ювишга ҳам етарли шарт-шароит яратилган. Шунинг учун ҳам бу йўлдан ўтган қайтган йўловчилар тўхтаб, истаганча маҳсулотлардан тановул қилиши беҳавотир. Бозорлар, автошоҳбekaтларда усти очик ҳолда гигиеник талабларга зид ҳолатда ичимлик сотишлари мумкин эмас. Ўз манфаати йўлида ҳеч нарсадан тап тортмайдиган кўштироқ ичидаги тадбиркорлар бозор маъмурияти билан “келишиб” патта пулини тўлайди-да “билган ишини” қилаверади. Оқибатда истеъмолчилар жабр кўради. Бундай кўзбўямачиларга инсон соғлигига ҳавф туғдирувчи қўлбола маҳсулотларни сотганлиги учун илк мартаба Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги қонуна мувофиқ энг кам ойилик иш ҳақининг бир баравари миқдорига жаримага тортиш кўзда тутилган. Огоҳлантиришларга қарамасдан иккинчи марта хато қилган қонунбузар истеъмолга яроқсиз маҳсулоти йўқ қилиниб, энг кам иш ҳақининг 2 бараваридан 5 бараваригача жаримага тортилади. Яна бир муҳим масала шуки, истеъмолчи сифатида жамоатчилик назоратини кучайтиришимиз лозим. Инсон соғлигига ҳавф туғдирувчи маҳсулотларга чек қўйиш фақат санитария эпидемиология назорати маркази ходимларининг эмас, истеъмолчиларнинг ҳам бурчи ва вазифаси деб қарашимиз керак. Чунки қонунларимизда Ўзбекистон Республикасининг фуқаролари ёши, жинси, ирқдан қатъий назар маҳсулот харид қилаётганда истеъмолчи сифатида харид қилаётган маҳсулотнинг сифатини текширишга юз фоиз ҳаққи борлиги таъкидлаб қўйилган.

Бектош ИСМОИЛОВ,
“Оила ва жамият” мухбири.

Оддий кран сувидан ишлатишга виждони қийналадиган бундай сотувчилар, афсуски, юзтадан битта. Аксарияти апил-тапил маҳсулотини тайёрлаб, тезроқ сотиб пул қилишга шошилади. Баклажкада тайёрланган музни ҳам аслида идиш ичига солиш мумкин эмас. туғдирмайдиган шароитда тайёрлаб сақланса, биринчи навбатда гигиеник талаблар даражасида ҳурдандаларга етказиб берилса, инсон соғлиги учун ҳавфли ҳисобланмайди. Мисол учун, Қибрай ту-

Oila va jamiyat

Ижтимоий-сиёсий, маънавий-маърифий газета

Обуна индекси – 176

МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси,
“Болалар ва оилаларни қўллаб-қувватлаш” ассоциацияси (Болалар жамғармаси) ва “Соғлом авлод учун” халқаро хайрия фонди

Бош муҳаррир в.б.: Акбар ҚАРШИЕВ

МАНЗИЛИМИЗ:

Тошкент – 100000.
Амир Темур кўчаси
1-тор кўча, 2-уй.

Қабулхона: (факс) 233-28-20,
Котибият: 233-04-35, 234-76-08

E-mail: oilavajamiyat@mail.ru

Web-site: oila-va-jamiyat.uz

Газета 2007 йил 11 январда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0169 рақами билан рўйхатга олинган. Буюртма Г – 736. Формати А-3, ҳажми 3 табоқ. Адади – 2689. Баҳоиси келишилган нархда.

Босишга топшириш ваёти – 15:00 Топширилди – 15:00

Навбатчи: Б. Исмоилов
Мусахҳих: С. Сайдалимов
Саҳифаловчи: А. Маликов

ISSN 2010-7609

Газета таҳририят компьютер марказида терилди ва саҳифаланди.

1 2 3 4 5